

47 8 44

1897

ERDELYI

GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HAVI FOLYÓIRAT.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ EGYLET LAPPFELÜGYELŐ-BIZOTTSÁGÁNAK FELÜGYELETE MELLETT

SZERKESZTI

TOKAJI LÁSZLO
EGYLETI TITKÁR.

XXIX. ÉVFOLYAM. 9. FÜZET. (SZEPT.)

Előfizetési ár: egész évre 3 ftl.

— Egyleti tagoknak ingyen. —

Kolozsvár, 1897.

Gámán J. örököse könyvnyomdája.

TARTALOM.

Önálló eredeti czikkek.

A budapesti vásárcsarnokok	447
A sertésvészről. <i>Reich Albert</i>	454
Lével a hitelszöv. rendezéséről Erdély földbirtokosaihoz. <i>Gr. Bánffy Miklós</i>	459
Védekezés a sertésvész ellen. <i>j.</i> —	465
A segesvári komlóvásár. <i>Szántó Menyhért</i>	468
A hortörvény új végrehajtási rendelete. <i>Sz. B. L.</i>	470
Erdélyrészi XII-ik tenyészállatkiállítás. <i>Veszprémi Manó</i>	474
Mikor helyén való a mesterséges trágyafélék alkalmazása? <i>Ráczó Imre</i>	480
A borjunevelés kérdéséhez. <i>Sperker Ferencz</i>	485

Kisebbszakközlemények.

Tapasztalat a szikes talajoknak javíthatásáról. <i>M. S.</i>	493
Finom szilva-aszalvány	493
A téli gyümölcs leszedése. <i>G. K.</i>	494
A ivóvíz legegyszerűbb vizsgálati módja. <i>E. É.</i>	494

Irodalmi szemle.

Lapszemle. (Köztelek; Gazdasági Lapok; Mezőgazdasági Szemle; Magyar Gazdák Lapja, Borászati Lapok, Kertészeti Lapok, Gyümölcskertész; Kert; Szárnyasaink)	495
---	-----

Vegyes közlemények.

Alapszabály-megerősítés. — Gazdaértekezlet Kolozsvárt. — Értekezlet a szarvasmarha-tenyésztés érdekében. — Az erdélyi szőlőszet érdekében. — Figyelmeztetés. — Lóhermagtermesztő gazdák figyelmébe. — Komlótermelők figyelmébe. — A gazdaközönség figyelmébe. — Értesítés. — Czukortermelés az 1896–97-iki évadban. — Betöltendő állás. — Az „Erdélyi Gazda“ Tárcza-naptára — Gergely Ferencz	502—509
---	---------

Miniszteri intézkedések.

Állategészségügy; intézkedés az E. G. E. felterjesztésére	509
---	-----

Állat és állati nyerstermény-forgalmunk 1897. augusztus hóban

a keleti szomszéd államokkal	509
--	-----

Erdélyrészi vásárok jegyzéke	510
--	-----

Lapunk anyagi kiadásainak egy jelentékeny részét hirdetési rovattalunk fedezi, miért is tisztelettel felhívjuk arra — szükségleteik beszerzése céljából — olvasóink figyelmét és kérjük, hogy rendeléseik, vagy tudakozódásuk alkalmával lapunkra mindig hivatkozzanak!

A. zalathnai kénkovand ipar r. t.

Brasói Kénsav- és Mútrágya-gyára

ajánl mindennemű száraz és könnyen szorható

superfoszfátot, répa-,
szőlő- és árpa- trágyát,
Thomas- salak lisztet,
Chilisalétromot, kén-
BCU Cluj / Central University Library Cluj
savas ammoniákat és
minden egyéb mútrá-
gyát.

Felvilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál:

a gyárvezetőség Brassón, valamint a

Központi iroda

BUDAPEST, IV.,

Bécsi-uteza 5-ik szám.

Legolcsóbb, legbiztosabb és legelőnyösebb biztosítás

az

Országos

Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetről

Budapest, VIII. ker., József-körút 8. sz.

Biztosítéki alap 600,000 korona. Alakult 1894. évben.

Elnök: Gróf Teleki Géza. Alelnök: Csávossy Béla. Igazgatósági tagok: Gróf Andrássy Géza, Bujanovich Sándor, Dessewffy Arisztid, Komjáthy Béla, Péchy Tamás, Püspöky Emil, Rubinek Gyula, Szentkirályi Kálmán, Szilassy Zoltán, Szönyi Zsigmond, Gróf Teleki Sándor.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet

a gazdaközönség általános elismerése szerint híven megfelel hivatásának; célja:

Olcsó biztosítás,

(12—XII.)

alacsony biztosítási díjak,

a nyereségnek a tagok javára fordítása.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetről a jobb kocz-kázatu vidéken kőalzatú nád, vagy szalmatetőzetű épületeknél 300 frt után 1 frt 80 kr.
a biztosító részvény-társaságoknál ugyanaz 4 frt 30 kr.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetről kőalzatú zsindey tetőzetű épületeknél 500 frt után 2 frt 03 kr.
a biztosító részvény-társaságoknál ugyanaz 4 frt 66 kr.

Más társaságnál a biztosítók megegyeszer annyit fizetnek.

Más társaságnál a kötvényfeltételek is szigorubbak.

Mindezeknél fogva a gazdaközönségre nézve a legelőnyösebb, ha ugy

épület- mint általány (pauschal) biztosításait

a szövetkezetről eszközli.

A jégbiztosítás terén is igen üdvös reformokat létesített a szövetkezet, mely a károk gyors és igazságos kiegyenlítésével a felek teljes megalégedését vívta ki magának.

Tömeges biztosítás esetén az illető községeknek rendkívül olcsó díjtételeket engedélyez a szövetkezet.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság (Budapesten, VIII. József-körút 8. sz. és a vidéki ügynökségek.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

— alaptőkéje 20 millió arany forint.

Elnöke: **Széll Kálmán**,
Magyarország volt pénzügyministere. —

Képviselősége útján Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4⁰/₀ Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százalék-,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknyi évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményyt.

A bank képviselőségénél kaphatók 4⁰/₀ és 4¹/₂⁰/₀-os záloglevelek, 3⁰/₀-os nyereséymkötvények.

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. SZÁM.

A szövetség célja: I. Olcsó közvetítés gazdas. felszerelési és fogyasztási cikkek beszerzésénél. II. Mezei gazd. termények legelőnyösebb értékesítése. III. Hitelnyújtás a tagok részére.

Tűz és jég elleni biztosítások közvetítése.

Sürgőnyezim:

Mezőgazdák Budapest.

Hivatalos óra $\frac{1}{2}$ 9—1-ig és 2—5-ig.

Áruraktár czime:

M. Á. V. ny. pályaudvar XX. sz. raktár.

Bizomány osztály.

Hadseregellátás.
Gabonaeladás.

Erőtakarmányok vétele.
Fedezeti tőzsdei kötések.

Aru-osztály.

Összes gazdasági cikkek a legkiválóbb minőségben.

Műtrágyák.

Építkezési anyagok.

Gazdasági vasneműek.

Gyapju, hizott marha és sertés bizományi értékesítése.

Vetőmag-osztály.

Mindennemű vetőmagvak megvétele és eladása. Eredeti külföldi magvak. Főremagvak bérrostálása.

Gazdasági gép-osztály.

M. kir. államvas. gépgyára mezőgazdasági gépeinek szövetségi képviselősége.

A „bergerdofi Eisenwerk“ tejgazdasági gépgyár kizárólagos képviselése.

Adrience Platt & Co. newyorki kaszáló, marokrakó és kéveköto gépeinek kizárólagos képviselése.

V. Vermorel-féle Eclair-permetező kizárólagos képviselése.

Csonka Bánki-féle petroleum-motorok mezőgazdasági képviselése.

Mindennemű kipróbált solid kivitelű gazdasági gép jutányos beszerzése

Gazdasági géptelepek, malmok, takarmányos és tejes kamarak berendezése.

 A szövetség alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „Üzleti Értesítő“-jét bárkinek ingyen és bérmentve megküldi. (12—XII.)

Új találmány

Katóságok figyelmébe!

Állati hullaszállító kocsi

Nagyobb községeknek és városoknak állat-egészségügyi és közegészségügyi tekintetéből nagyon ajánlatos ezen praktikus és hasznos *szállító kocsi* beszerzése.

A kocsi, mely — fedelét levéve — bonczasztalúl is használható: egyszerű, könnyen kezelhető, szilárd szerkezetű és könnyű.

Bővebb leírása és rajza az „Erdélyi Gazda” 1897. áprilisi számában.

Megrendelhető: a feltaláló JAKAB LÁSZLÓ
vár. állatorvosnál KOLOZSVÁRTT.

Ara a kolozsvári állomáson 250 frt.

A „THE GRESHAM“

ANGOL ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Londonban

(alapított: 1848. évben)

folyó évi szeptember hó 1-étől kezdve életbe léptette az új

Jelzálog-kölcsön biztosítási módozatot,

a mely lehetővé teszi minden föld, vagy házbirtokosnak, a kinek ingatlana jelzálog-kölcsönrel van terhelve, hogy egy ilyen jelzálog-kölcsön biztosítás megkötése által, csekély díjfizetés ellenében családjának azon kedvezményt biztosítsa, hogy azon esetben, ha ő a kölcsön törlesztési időtartama alatt bármikor meghalna, a jelzálog-kölcsönrel megterhelt, birtoka **tehermentesen** maradjon a családnak.

Ilyen jelzálog-kölcsön biztosítás megkötése által egy igen csekély évi díj ellenében azon kötelezettséget vállalja magára a társulat, hogy a szerződő félnek a kölcsön-törlesztési időtartamon belül **bármikor** beálló halálakor, a birtokot még terhelő jelzálog-kölcsön összeget az illető kölcsönadó pénzügyintézetnek azonnal visszafizeti és a családot a **tehermentes** birtok élvezetébe juttatja.

Ezen biztosításnak megkötésénél teljesen mindegy, hogy a kölcsön mostani avagy régebbsé keletű, mivel az évi díj csak a **még hátralékos** időtartam alapján számítatik.

A feltételek világosak és mindenki által könnyen megérthetők. — A felvételi eljárás semmiféle nehézséggel nem jár.

Részletes felvilágosításokkal szolgál:

a „The Gresham“ angol életbiztosító társaság

Jelzálog-kölcsön osztályának erdélyrészi vezérképviselője

(12 -- VIII.)

Szepessy Lajos

Kolozsvárt, Trencsintér 1. sz., (saját ház.)

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik havonként egyszer és tagoknak ingyen küldetik meg. Előfizetési ár: évi 3 frt. Szerkesztőség és kiadóhivatal: az „E. G. E.” titkári hivatalában (Belközép-u. 11. sz.), hova a lapot illető minden küldemények intézendők. — Hirdetések a legjutányosabb áron vétetnek fel.

A budapesti vásárcsarnokok.

Ujabbban a fővárosi napilapokból sokat olvashattunk ezen új intézményről. Mindnyájan tudjuk, hogy a vásárcsarnokok a piáczt, a vásárt helyettesítik és céljuk az, hogy a főváros lakosságának mindennapi élelmi szükségletét megbízható és jó czikkekkal fedezve, a termelők árúinak értékesítését is rendszeresebbé, könnyebbé tegyék.

Az intézmény, mely még egy egész évi pályafutást sem végzett, máris beválnak tekinthető. Elmondhatjuk ezt a fővárosi sajtó egyrészének a vásárcsarnokok drágasága feletti panaszkodásai daczára is. A kolozsvári piacz jóval drágább, mint a budapesti s ha amaz elég nagy fogyasztója lehetne hazarészünk produktumainak, e sorok megírásának alig láttuk volna szükségét.

A fővárosi vásárcsarnokok beható tanulmányozása után és tudva azt, hogy ott egyes élelmesebb erdélyi gazdák már eddig is szép eredményeket értek el, bizton állíthatjuk, hogy e tőlünk távol székelő intézmény minket is elég közlel érdekel.

Ezen állításunkat még érthetőbbé teszi a hivatalos vásárcsarnoki értesítő legutóbbi egyik számának következő részlete:

»Ismételten rámutattunk azon körülményre, hogy fővárosunk közlelmesezése még mindig főleg szekéren, tengelyen tölténik s hogy különösen a központi vásárcsarnokba vasúton és hajón érkező árúk aránylag csak szerény hányadát képezik

Budapest fogyasztásának. *E hányad azonban folytonosan fejlődik, bizonyosságul annak, hogy a távolabb lakó termelők is kezdenek a budapesti piacra spekulálni.* Julius hóban összesen 205 waggon, augusztus hóban 388 waggon árú érkezett vasúton. Az emelkedés tehát rohamos.«

Természetes, hogy mi csakis olyan cikkekkel gravitálhatunk oda, amelyek nekünk különlegességeink és amelyek az odáig való szállítási költséget elbíráják. Egyes erdélyi gazdák báránnyal, szopó malaczczal, almával, túróval, tojással és egyéb kevésbbé jelentős árúkkal kezdték meg kísérleteiket, még pedig igen jó sikerrel.

Túró: 80—160 kron értékesült; bárány: 3—6 frton; hat hetüs malacz: 3—6 frton; alma, körte és tojás — minőség és napi ár szerint — szintén jól kelt el.

A vásárcsarnokok igazgatóságának szivességéből a következőkben Budunk jegy-pár általános felvilágosító megjegyzést és a minket inkább érdeklő cikkek mikénti beküldéséről néhány részletesebb utasítást:

»A központi vásárcsarnokba csakis jó minőségű és egészséges élelmiczikkekkel kell beküldeni. Rossz minőségű és élvezetre alkalmatlannak talált cikkek hivatalosan elkoboztatnak és megsemmisíttetnek. Selejtes árúk beküldésével a vidéki szállító előnyös üzletet nem csinálhat, mivel egyrészt az ilyen árú a hivatalos árjegyzésben kitüntetett árakon alul kél el, másrészt a vasúti szállítást és esetleg még a csomagolás visszaküldésének költségeit sem bírja meg. Egyáltalában az árúk minősége (jósága) igen fontos arra nézve, hogy milyen áron kél el az árú. A legjobb minőség a hivatalos árjegyzés magasabb árait érheti el, míg a közepes minőség a két szélső ár között mozog; a gyenge minőség csak a legkisebb ár mellett adható el s a hibás árú csak ezen alul, avagy egyáltalában el sem adható.

Az árú minőségén kívül befolyással bír az eladási árra nézve az árucikk mennyisége is. Elsőrendű árút, kisebb meny-

nyiségben, sokszor magas áron lehet eladni, míg ugyanazon minőségű árúból, nagyobb tömegeket, pl. egy egész vasúti waggont jóval alacsonyabb áron; miért is az árjegyzésekben az első, alacsonyabb árak nemcsak a gyengébb minőségű áruira, hanem az egész waggon rakományú cikkek áaira is vonatkoznak; míg a magasabb árjegyzés a prima-áru s a kisebb mennyiségben küldött kitünő minőségű, jól csomagolt, izlésesen kiállított élelmiszerek eladását jelzi. Ebből magyarázhatók meg egyes cikkeknel a hivatalos árjegyzés szélső árai között mutatkozó, néha valószínűtlennek látszó különbözések.

Az egyes napok áringadozásaira befolyást gyakorol még az is, hogy Budapesten (a pesti oldalon) kedden és pénteken ezelőtt hetivásár tartatott. E két nap azzal válik ki a többi közül, hogy e napokon a bevásárlók máig is jobban keresik fel a vásárcsarnokokat.

Az időjárás különösen romlandó cikkek értékesítésére nézve van befolyással. Ha tél közepén egyszerre lanyha napok köszöntenek be, akkor könnyen romló cikkeken, mint pl.: a vad és hústételék, hamar túl kell adni. Ilyenkor az eladás-sal megbízott czég nem tehet egyebet, mint hogy az árút lehetőleg gyorsan eladja, hogy a beküldőt a nagyobb kártól megóvjja.

A ki tehát a hivatalos árjegyzést szemügyre veszi azon czélból, hogy mit fog Budapeste küldendő árújáért kapni, annak az itt elmondottakra is ügyelni kell; mert ha ezt nem teszi, könnyen megeshetik, hogy nem lesz megelégedve az üzlettel.

Szopós bárány 14 kgr. vágott súlyig leszúrva, kizsigerelve fejfel együtt és nyúzatlanul szállítandó, csak a hasüreg vágandó fel, a mell- és medenczecsontot nem szabad félvágni. Tüdő és máj benne marad.

Szopós malacz 6 kg. vágott súlyig leszúrva, megtisztítva és kizsigerelve kerül a piacra. A csomagolás úgy történik, hogy minden egyes darab pergament-papírba göngyölttetik és 3—5 darabonként szellős kosárba vagy olyan ládába ra-

katik, melynek oldalai több helyen át vannak fúrva. A közök legjobban tagyapottal tölthetők ki.

A szállító-levélen, úgyszintén a csomagon is a darabszám és súly pontosan kiteendő, egészségi igazolvány csatolandó.

Az élő baromfi nem bírja el innen a szállítási díjat.

A leölt baromfi csak hűvös időben küldendő, mivel ha a nyári melegben küldetik, gyors romlandósága folytán csak rosszul értékesíthető. Télen különben is előnyösebb a baromfit leölve, mint élve küldeni.

Czélszerű a baromfit egy nappal a leölés előtt csak sózott tejjel etetni, mivel így húsa gyengébb és tartósabb. A begyek üresnek kell tenni. A leölés a nyak átvágása által történik. Szúrt, leperzselt vagy forrázott baromfi nehezen értékesíthető.

Minden baromfinál, libák és kacsák kivételével, a belek kihúzendők.

A leölés után a baromfit néhány órán át szellős, nem túlhideg helyre fel kell akasztani, hogy a belső melegtől (életmelegség) megszabadulhasson.

Fagyasztani nem czélszerű, mert ilyenkor felülete megfagy és belseje annál hamarabb romlik.

A szállítás szagtalan száraz szalma között szellős kosarakban vagy oly ládáknak történik, mely csak léczekkel van lezárva. Minden darabot pergament-papirba kell ezenfelül csomagolni. Színes papirban az árú veszt értékéből.

Nem és darabszám úgy a kosarakon, mint a fúvar-levélen is pontosan és részletezve kiteendő, tehát nem elegendő a fuvar-levél »tartalom« rovatába csak annyit kitenni, hogy »vágott baromfi«, hanem részletezve ki kell írni, hány darab csibét, kappant, libát stb. tartalmaz a küldemény.

Vad. Vad a törvény által megengedett vadászati idő oltelte után is még 14 napig szállítható, ezután csak hatósági igazolvánnyal, mely nélkül a vad elkoboztatik.

Minden vad a leölés után azonnal gondosan kizsigereendő, a légső is kiveendő. A hímnemű nagy vad akkép szál-

litandó, hogy neme könnyen felismerhető legyen. Nagy gond fordítandó arra, hogy a vad tökéletesen kihűlve kerüljön a szállításra, miért is a kizsigerelés után azonnal olyképp kell száraz szellős helyen felakasztani, hogy belső részeit minél több levegő érje.

Nagy vadat nem kell külön csomagolni, csak a négy lába zsinórral összekötendő, hogy hátgerincze a szállítás alatt el ne törjék. A lábára függő czédula erősítendő a jel, darabszám és súly pontos megjelölésével, melynek a szállító-levélen kitett adatokkal egyezni kell. Bőrében szállított vadat szalmával kitömni a f. ö. szab. rendelet 71. § értelmében tilos.

Nyúlak felbontatlanul küldendők; nagyobb mennyiséget hátsó lábukon 1, $1\frac{1}{2}$, vagy 2 méteres rúdakra akasztva és akként megkötve kell szállítani, hogy egymásra ne csúszhassanak, ez által a megállás is kikerültetik.

Tojás. Nagybani és kivitelre szánt tojásküldemények 1440 darabot tartalmazó ládáknak szállítatnak.

A piaci szokásoknak megfelelően e czédra 150 cm. széles és 25 cm. magas faládákat kell használni, melyek a közepén egy elválasztó deszkával vannak ellátva. A láda két hosszoldala három darab léczből áll, melyek egymástól 1 cm. távolságra szegeztek, hogy a levegő átjárhasson, ellenkező esetben a tojások megfüllednek. A ládába a tojások négy rétegben rakatnak, minden réteg 360 darabból áll. A rétegek között száraz szalmával vagy czélszerűbben fagyapottal töltenek ki. A legfelső réteg ne a legszebb tojásokból álljon, hanem ezen réteg képezze az egész küldemény átlagos mintáját. Legczélszerűbb a szövetkezetnél egy mintaládát rendelni, melyek mindig készletben tartatnak.

Hogy kisebb termelők is beküldhessék tojáskészletüket, 100 darab tojásszállításra berendezett ládaminták is állanak a beküldők rendelkezésére, melyek kívánatra megküldetnek.

A külföld több piacán u. n. »*thea-tojások*« (Trinkeier) bocsátatnak áruba, melyek jóval magasabb áron kelnek el. Ezen elnevezés alatt csak feltétlen friss és darabonként jól megvizsgált tojások értetnek, minek bizonyosságául minden

darab kautsuk-bélyegzővel, a mely a beküldő nevét és a tojás keltét tartalmazza, lebélyegeztetik. Pid. N. N. 97. IX. 13. Ezáltal a beküldő mintegy szavatol a küldemény kifogástalan minőségéért.

A szállítás 100 darabonként, fagyapot között, ládákban történik és úgy a ládán, mint a szállító-levélben is a »thea-tojás« elnevezés használandó.

A thea-tojásnak tavasszal — mikor bőven van tojás — nincs különösebb értéke.

Alma és körte. A csomagolásra szolgáló kosár fenekére és oldalára szagmentes puha fagyapotot, vagy papirosnyiradékot terítünk. Ezután a gyümölcsöt, vigyázattal arra, hogy szára épségben maradjon, finom, tiszta, ugynevezett selyempapírba göngyöljük s a kosár fenekére úgy helyezzük el, hogy a gyümölcsök egymás mellett lehetőleg szorosau feküdjenek a nélkül, hogy egymást megnyomják, mit czélszerűen úgy akadályozhatunk meg, hogy a papiros összezsavart két csücskét elválasztásra vagy a hézagok kitömésére használjuk. Midőn így az első sort elhelyeztük, a mutatkozó hézagokat papirosnyiradékkal kitöltjük. Az első sorhoz hasonlóan rakjuk le a második és a többi sor gyümölcsseit, míg a kosár közepére nem értünk, a midőn is azt gyengén megrázogatjuk, a hézagokat ismételten megtöltjük s föléje egy vékony réteg fagyapotot vagy mohát terítünk, mire a gyümölcs berakását folytatjuk; a midőn így a kosár megtelt, ismét gyengén megrázogatjuk és a hézagokat papiros nyiradékkal kitöltve, a legfelső sort is beborítjuk annyira, hogy erre borítva a fedellet, az mint egy párnán nyugodjék és a réteget jól összeszorítsa, mire a fedél szorosan reávarratik és a kosár czímszalaggal felszerelése után feladható. Különös súly fektetendő arra, hogy az egyes rétegek egyenlő nagyságu gyümölcsökből legyenek összerakva. Finomabb és nagyobb csemege fajalmából legfeljebb 3, körtéből legfeljebb 2 réteg rakható egymás fölé, azért lehetőleg lapos kosarak vagy ládikák alkalmazandók e célra. Gyengehaju, lédús finomabb körtéket czélszerű itatós papirosba burkolni.

Mint az előadottakból látszik, a gyümölcsök szabályszerű csomagolásánál a főfigyelem arra fordítandó, hogy azok nyomás nélkül olyan szorosan feküdjenek, mikép nagyobb rázkódások alkalmával se mozdúlhassanak ki helyükből. Végre általános szabály legyen az, hogy minden gyümölcs külön papírosba burkolandó, ezen célra azonban ne ujságpapírost (a mely piszkol), hanem az u. n. selyempapírost használjuk; az a kis fáradság s költségtöbblet, mivel ez jár, kárpótolva lesz az által, hogy az így csomagolt gyümölcs mindig ép és romlatlan állapotban fog rendeltetési helyére érkezni és így nagyobb árat ér el.

A szőlő ugyanazon módon csomagolható be, miután azonban itt a fürtök között nagyobb hézagok nem maradnak, elégséges, ha a fürtöket selyempapírba beburkolva úgy rakjuk le, hogy a szárvégek a szemeket meg ne sérthessék s a felső réteg 1 cm.-rel álljon magasabban, mint a kosár széle. A csomagolás előtt a kosár feneké fagyapottal vagy papirforgácssal szóratik be, azonkívül úgy ez, mint az oldalak papírossal rakatnak ki. Az oldalakra helyezett papírosnak oly nagynak kell lennie, hogy a csomagolás végeztével lehajtva, a felső szőlőréteget teljesen elfedje. A mint a felső réteg lerakásával is készen vagyunk, a papirlapokat megfeszítve, a felső réteget gyengéden lenyomjuk, hogy megüledjék, a papirlapokat egymásra borítjuk s kevés fagyapotot vagy papirforgácsot terítve fel, a fedelet szorosan lekötjük.

A gazdasági gyümölcsfajták kosarakban, zsákokban, hordókban szállíthatók; egész vagon rakományok a vagonba beleöntetnek (à la rinfusa). A gazdasági gyümölcs leszedése előtt a várható mennyiség egy hóval előbb bejelentendő, mert ezen gyümölcs itthon nem értékesíthető, hanem annak külföldre eladásáról fog a szövetkezet gondoskodni. «

Ezekben tartottuk szükségesnek az olvasó gazdaközönség részére egy rövid ismertetést nyújtani. Az érdeklődőknek bővebb felvilágosítást a vásárcsarnokok igazgatósága szívesen ad.

A sertésvészről.

Sertéstenyésztésünk aggodalmára ma már ezen betegség hazánk majdnem minden megyéjében ismeretes; ezen betegség legelőbb Amerikában és később a nyugati országokban lépett fel, melynek folytán pár évtől fogva hazánkban is folyton uralkodik.

Igaz ugyan, hogy mintegy 8 évvel ezelőtt az itteni Sigmond-féle hizlaló telepen történt elhullások alkalmával Jakab László városi állatorvossal a kórhatározat kimondásánál már nagyon aggódtunk, mivel őszintén szólva, a berkshirei féle fajtánál a mostani idült alakú sertésvész kórbonczi tüneteket ismertük fel, mit az akkori tudomány megállapodása szerint: sajtos béllobnak kórisméztünk. Elvitázhatlanul azonban a régebbi időben, értve 1867-től 1895-ig, ezerekre menő sertéseket bonczoltam, mely alkalmakkal sajtos béllobot igen, de a kevésbbé hevenyalaku kórbonczi tüneteket, főleg a tüdőknek jellegzetes elváltozásával nem észleltem.

A hazai sertésfajtáinkról mégis elmondhatjuk, hogy azokban önállólag ezen betegség nem létezett és okvetlenül külföldről kellett hogy az behurczoltassék. Nem lehetetlen az is, hogy hazai sertésfajtáink a folytonos keresztezések alkalmával tulságosan elkényeztettek, melynek következtében alkalmi okul szolgálhatott ezen betegségnek már az önkéntes kifejlődésére is. Ha pedig a betegség fellépett, a közvetlen ragályozás és sertésvész-bacillusok felvételével más fajú sertésekre is átterjedhet.

Igy vagyunk a ragadós tüdőlobbal is Magyarországon, hogy a magyar-erdélyi fajta marháink között nem volt régebben ösmeretes; ma már a magyarországi részekben, daczára kormányunk nagyon is szigoru intézkedéseinek, a nyugati fajtákról átragályoztatott.

Most pedig az a nagy kérdés áll előttünk, hogy vajjon

ezen hazánkba befészkelte sertésvész betegség meghonosítatik-e, vagy nem? Én részemről azon egyéni nézetemnek adok kifejezést, hogy ha ezen betegségre sertésfajtáink a folytonos keresztezések által alkalmi okul nem szolgáltak és csakis egyszerű külföldről való behurczolás által szerezték meg a sertésvészt, akkor reményelni lehet, hogy állandóan nem fészkel be magát, mert a helyi viszonyok erre okul nem szolgálnak.

Erre például hozható fel az állati ragályos természetű betegségek közül egyik legnagyobb pusztítást eszközölő betegség, a keleti marhavész. A keleti marhavész is hazánkat századokon át behurczolás folytán veszélyeztette, és egész határozottan legtöbbnyire mindig konstatálható volt, hogy hazánkban magától soha elő nem állott — hanem mindig keletről hurczoltatott be. Ha azonban már fellépett és nem sikerült lokalizálni, iszonyu mérvben pusztított, főleg a nyugoti szarvasmarhánál, melyből 80—90%, a magyar-erdélyi fajtából pedig legtöbb 40—50% hullott el. Nem különben, ha a kellő szigorú állategészség-rendőri intézkedések foganatosíthatók voltak, a tovaterjedések teljesen megszüntek és hazánk egyetlen részében is még szórványosan sem lépett fel néhány évtizeden át, mint a jelen viszonyok között is.

Lefolyása kétségtelenül változó annyiban, hogy szerzett tapasztalatok szerint attól függ, a sertésvész minő alakban lép fel. Az állatorvosi tudomány elvei s főleg Rátz tanár szerint három alakját is ismerjük, és pedig: a heveny, kevésbé heveny és idültet. Amint azt a hivatalos adatok és meggyőződések is igazolják, az idült alaku az, mely nagyobb mérvben szedi áldozatait és egyszersmind hasmenéssel is jár, melyet sertéskolerának is neveznek

A sertésvész fellépésével legott nem hiányoztak első sorban a tömeges ellenszerek, sőt specifikusnak ajánlott gyógyszerek is, minőket egyes gyógyszerészek még ma is

hirdetnek; a második pedig a folyton hirdetett és még most is ajánlott külföldi védőojtóanyagok, melyek hazánk nagy részében hoztak be és használtattak fel. Kétségtelenül sertésstenyésztőink nagy része mindent elkövetett, hogy úgy az ajánlott gyógyszerek, valamint az ojtóanyagok által próbát téve, kimutassák: vajjon van-e legalább az utóbbi időben ajánlott védőojtóanyag az a sikere, a milyen pl. a sertésorbáncznál a Pasteur-féle ojtóanyagok?

A sertésvész elleni gyógyszerek és minden ez ideig ajánlott arkanumok különben nem egyebek, mint a melyeknek megvétele által sertésstenyésztő gazdáinkat egyesek kizsákmányolni akarják. Ma még határozottan állithatni, hogy absolute semminemű specifikus gyógyszer feltalálva nincs.

Egészen más elbírálás alá esnek azonban már az ojtóanyaggal való kísérletezések, jóllehet ezeknél is ép úgy, miként az ajánlott gyógyszereknél, még nincs oly ojtóanyagunk, mely annyira is megfelelné, a miként a tapasztalatok igazolták, a Pasteur-féle, és általában, ideértve a nagy híresztelésekkel magasztalt Perroncito-félét is: csak a kísérletezés stadiumában vagyunk.

Az egyetlen még ez idő szerint, mi némi reménységgel kecsegtet, a vérsavóval való védőojtások kísérletezése; erre vonatkozólag földmivelésügyi ministerünk, nem kimélve semmi áldozatot, mostan mindent elkövet, hogy a mennyiben csak lehetséges, kísérletezések eszközöltessenek és meggyőződés szereztessék. Ép azért óva intem tisztelt gazdatársainkat, hogy minden esetleges óhajtott védőojtások alkalmával figyeljenek a földmivelésügyi minister intézkedéseire és kiválóan azon anyagokat használtassák, melyek már némileg kipróbálva vannak és okvetlenül szakközegek által: mert ellenesetben, a miként a tények is igazolják, igen is káros következményeket vonhatuak magok után az ojtási kísérletezések.

Tudok esetet, hogy a közel múlt időkben is próbák eszközöltettek nem vérsavóval, hanem tiszta vérrel, melynek folytán az összes beoltottak egytől egyig elhullottak. Igen számos esetekben említés tétetik arról, hogy ezzel vagy azzal a kísérletezéssel alig hullott 5--10%₀ el, de néhány hétre mégis nagy pusztitással fellépett a sertésvész, sőt volt eset, hogy épen néhány napra az ojtás után történt ez.

A látszat is gyakran csal, mert még teljes biztonságot az sem nyújt, ha esetleg beojtunk 8—10 drb sertést és bebo-csájtjuk a valóban vészesek közé s nem kapják meg a betegséget. Ez még nem bizonyítja határozottan az immunitást az ojtás folytán, hisz igen gyakran még az embereknél is egyesek a legkomolyabb kolera-betegek közé eljárnak és nem kapják meg a bajt; miért ne történhetne ez meg az állatoknál is? hisz régi elv, de még ma sincs megdöntve, habár nagy vitára adott alkalmat, hogy minden betegség kifejlődésére megkíván-tatik a hajlam és hozzá okozat, hogy a betegség kifejlődjön.

A sertésvész elleni gyógyszerünk kétségtelenül ojtás folytán leend feltalálva és miután földmivelésügyi miniszte-rünk oly odaadólag felkarolta ezen ügyet, hiszem, hogy siker-ülni fog kiváló állatorvosi akadémiái tanárainknak, vagy valamelyiknek ügytársaink közül, oly ojtóanyagot nyerni, melynek használatával a beojtott sertések legalább részben immunissá leendenek. Az meglehet, hogy egyelőre talán teljes immunitást nem sikerül előidézni, hanem akkor is nagy ered-ményt érünk el, ha az elhullások száma jóval csökkenteni fog.

Mindenek előtt azonban nem mulaszthatom el, hogy addig is, míg a megkívánható ojtóanyagra szert tehetnénk, első sorban gondoljunk arra, hogy a betegség nagyon is ragályos természetű és mindent kövessünk el, hogy a beteg-ség fellépésével a ragályanyag tovaterjedetésére alkalmat ne nyujtsunk.

Ha figyelemmel leszünk az egyes községekben urálgó sertésvész járványra, azt tapasztaljuk, hogy a nyájokban nagyobb birtokosainknak sertései között lép fel a vész és a község kisbirtokosainál is, de a kisbirtokosoké legott lezárattatik és legelőre nem bocsájtatik: a hasonszámu sertések közül a nyájban levők közül leend a számosabb elhullás. Ugyszintén megtörténik az is, hogy egyes kisbirtokosoknál fellép a vész, de a fertőzött udvarok azonnal nem záratnak el, hanem a közös legelőre bocsájtatnak a sertések, hol fertőzik a legelőn levőket s nagyobb számu egyidejű megbetegülések állanak elő. Ezek tények, melyek beigazolva vannak és a betegségnek nagymérvű ragályos természetét bizonyítják, az az oka annak is, hogy egyes községek, midőn bejelentik a vést, már akkor a községben egyszerre: 60—80 darab beteg sertés konstatálható.

E mellett a hullákat nem ássák el, hanem részben a legelőkön hagyják, részben pedig a folyóvizetekbe hányják és községeken át engedik a hullákat úszni; ez volt az eset a közelebbi időben is és képzelhetni, hogy az ilyen eljárás azon folyam mentén mily fertőzéseket idézhetett elő.

Igy vagyunk a fertőtlenítésekkel is; ezt egyes nagy birtokos saját érdekében is megteszi, de a kisbirtokosok, kiknek elve, hogy így akarta Isten és ez ellen nem tehetünk — épen nem tesznek semmit e téren. Ilyen viszonyok mellett rendes fertőtlenítéseket nem eszközölhetünk s ez annál is inkább nehéz, mivel a községekben levő sertésaklok is rendszeren az útszélére vannak kiépitve; honnan minden kifolyás szétterjed.

Hatóságaink első sorban azon intézkedésnek kellene hogy érvényt szerezzenek, hogy minden községben a fertőtlenítéseket az előirt törvény szerint a községek előljáróságai magok személyesen és nem fertőzött udvarok tulajdonosaira bízva

hajtsák végre; a kiadások pedig a községek terhére róvassanak ki, hisz különben is a községek saját biztonságuk megőrzése céljából eszközöltetik. Ha a fertőlenítések a kellő törvényszabta módozatok mellett nem vitetnek keresztül, melyre eleve a község előljáróság tagjai a hatósági állatorvosok által betaníttatnának, azon esetben a község előljárósága és nem a fertőzött udvar tulajdonosa büntettetnék meg. Szóval addig — ismétlem — míg megtalálhatjuk a remélt gyógyszerünket ojtóanyag alakjában, igyekezzünk a sertésvész ellen kiadott állategészség-rendőri intézkedések foganatosítását keresztül vinni; nagybirtokosaink pedig saját érdekeikben is gyakoroljanak ellenőrzést és az előljáróságokat figyeljék meg működésükben, mivel ellenesetben évek telnek el, míg megszabadulhatunk ezen kétségtelen ragályos jellegű betegségtől.

BCU-Cluj / Central University Library *Reich Albert.*

Levél a hitelszövetkezetek rendezéséről Erdély földbirtokosaihoz.*

Irta: Gróf Bánffy Miklós.

I.

Az erdélyi alsó néposztály zömét azon kisgazdák képezik, kiknek fekvőségük, ingatlan vagyonkájuk 3—30 holdra terjed ki. Ezen osztály a lakosságnak körülbelül 30 százaléka.

Azt hiszem, hogy azok előtt, kikhez e sorokkal fordulok, e néposztály jövedelemforrásai ismereteseek, ezért csak vázlatosan bátorkodom itt néhány számot fölemlíteni. A kisgazda vagyonának hozama 30—300 frtig terjed, az emberi munka értékét le nem vonva.

Az emberi munka értéke, bár tényleges, de ezen osztály kisebb, 3—10 holdas gazdáinak kevésbé érezhető, kik magok

* E nagyjelentőségű cikket — szerzőnek külön is megjelent röpirata nyomán — azért közöljük, hogy az abban foglalt igazságok megszívlelésére az érdekelteknek ezzel is több alkalmat nyujtsunk.

és családok művelik meg a földet akkor, midőn máshol úgy sem kapnak munkát, minélfogva a megdolgozás rájuk nézve sem pénzveszteséget, sem kiadást nem képvisel.

A nagyobb gazdánál már máskép áll a dolog. Ennél már meg van a kiadás, ha földje elég jó arra, hogy az egészet művelje. Ha pedig nem műveli meg az egész birtokát, ha például egy része annak kevésbé használható, akkor nem tehetjük 10 frtra telke holdankénti hozamát, és ő így a kisebb gazdák kategóriájába süllyed. A mondottakat tekintetbe véve, a nagyobb birtok jövedelmét le kell szállítanunk és így a jövedelmi maximum 250 forintra tehető.

Ezen jövedelemhez még csatolnunk kell azon összeget, a melyet a paraszt napszámban keres. A napszám nálunk 60—90 krajczár között váltakozik. A nagyobb földbirtok napszámmunkát nyolcz hónapon át vesz igénybe. Ez igen biztatóan hangzik annak, a ki munkát keres. De nagyon csalódna, ha azt hinné, hogy ő egész nyolcz hónapon át 60—90 krért dolgozhatik. A bökkenő az, hogy bár a nagybirtokos tavasztól őszi foglalkoztat ugyan napszámosságokat, de míg tavaszi és őszi szántáskor, tengeri kapálás és töréskor, és különösen aratáskor az emberi kéz szűkibe van, oly sok munkát absorbeál, tehát mindenki kaphat alkalmazást — az évnek egyéb szakáiban a napszámmunka szükséglete kevesebb mint felére száll. Ez szembeötlőbb, ha azon munkanapokat, melyeken mindenki foglalkoztatva van, summázzuk. A fenti munkaidők 88 napra rugnak. Ez időszakok koronkénti letüntével a napszám-kereslet majd felényire, majd pedig az év nagyobb részében körülbelől 200 napon át negyedére apad.

A fenti 88 nap átlagosan 80 krajczárral számítva, 70 forintot képvisel. A szorgos munkaidőn kívüli alkalmazást tehát a kisgazdák nagy része már nem nyer, minthogy azt nagyrészt hónaposok, vagyontalan napszámosok látják el. Tehát a jövedelem a telek nagysága szerint: 100—320 forint értékű lesz.

Ebből azonban adóját kell hogy fizesse, igavonó és fogyasztási barmát kell hogy eltartsa. A mi tehát mindebből megmarad, alig elég arra, hogy maga és családja abból megéljen, ha ugyan semmi anyagi kár közbe nem jön.

Vegyük már most tekintetbe, hogy a gazdáskodásban mily

gyakorik a károk, mily nehézre változtak gazdasági körülményeink az értékelőállítás terén, csodálkozhatunk-e, hogy az alsó néposztály vidékenként lassubb vagy gyorsabb menetben fokozatosan tönkremegy?

E sötét kép ott sem világosodik, a hol a vagyoni élet fejlődésének előnyösebb feltételei megvannak.

Az országban például számos tagosítás, közösség megszüntetés ment végbe, és éppen azok a községek, melyek ily előnyökben részesültek, romlottak hamarabb meg, vesztek egyenletes vagyonosságukból.

Erdélyben az utolsó 20 esztendőben sok millióra rugó fakeskedés folyt és folyik ma is, és mégis a hegyi, az erdők mellett lakó községek e nagy fakeskedésben és azon pénzforgalomban, mit e kereskedés előidézett, mit sem nyertek, sőt éppen ezek a községek a legszegényebbek.

Igaz, — arra, — hogy ezen előnyöket kihasználhassák, fokozottabb pénz- és munkabefektetésre van szükség. De a pénz és a munka itt jól, hasznosan van elhelyezve; a rendezett birtok belterjes üzemmel, a czélszerű fakeskedés annak minden melékbenéivel bőségesen megtéríti a befektetett tőkét.

És mégis e vidékeken gyorsabban fejlődik a pauperismus mint másutt. Másutt is halad, de talán lassabban.

A szegénység tehát ott is fejlődött, sőt még nagyobb mérvben; a hol a nép tökebefektetést kellett, hogy tegyen, daczára annak, hogy e befektetés tárgya a legrealisabb volt.

Elismerem ugyan, hogy népünkben hiányzik az üzleti felfogás és szellem s a gazdasági körültekintés és szorgalom sem tartozik kardinalis tulajdonságai közé. Hozzá teszem, hogy ez nemcsak az ő baja. Ez a mi bajunk is. Mert a nagyobb földbirtok belterjesebb kezelésébe, bonyolultabb gazdasági vállalkozásba azért nem foghatunk, mert hiányzik nálunk az a munkás elem, mely a kényesebb munkát végrehajtaná, mely a rendszerebb kezelést mint közvetítő factor lehetővé tenné.

De ha meg is volna a népben a gazdasági szorgalom és körültekintés, ha volna is benne kereskedői szellem, ez még nem volna elég. Pusztán szorgalommal és egyedül kereskedői szel-

emmel nem lehet sem belterjesebben gazdálkodni, sem kereskedést kezdeni. Mindkettőhöz még pénz is kell.

A hitel, ez tehát az a varázs, mely lehetővé kell hogy tegyen ennyi jót: árvíz, jégkár, rossz termés folytán megszorult gazdát kiségitse, belterjesebb gazdálkodást crealjon. közvetítő kereskedést létesítsen.

Menjen tehát a gazdaember és keressen pénzt. Hiszen vannak terjedelmes vidéki pénzüintézeteink, melyek istápolni fogják és ha talán csak kisebb összegre van szüksége, lesz a faluban vagy egy pénzesebb emberbarát, ki e kisebb összeggel lábra állítja.

A kiscgazda, a ki hitelt kénytelen igénybe venni, a szükséges pénzt, (tekintet nélkül a kölcsön előnyös vagy előnytelen mivoltára) két módon szerezhethi be: az egyik a takarékpénztár, a másik az uzsorás.

A két mód közül lássuk az elsőt.

A takarékpénztárak magas kamat (8 százalék) mellett adnak pénzt, de kezelésük ezen máris magas kamatlábat még magasabbra emeli. Ezen drágító körülményen kívül, még a kiscgazda nem is fordul egyenesen a takarékpénztárhoz, hanem annak valamely megbizottjával lép érintkezésbe, ki ugyancsak megveszi rajta közbenjárása díját, annyival inkább, mert van Erdélyben oly pénzüintézet, ki erre egyenesen fölhatalmazza megbizottját.

Tehát a pénz, melyhez jut, már tetemesen megdrágul.

A takarékpénztár továbbá csakis nagyobb összeget ad. Kisebb kölcsön, néhány forintnyiért nem áll szóba emberünkkel. Eljárása a parasztgazdára nézve bonyolult és végül a takarékpénztár tartozásainak behajtásánál már távoli fekvésénél fogva (rendesen nagyobb városban van) a hitelt élvező valódi viszonyaira nézve tájékozatlan, s már e miatt is méltányossági, sőt célszerűségi tekintetek nem befolyásolhatják.

Hiszen gyakran megtörténik, hogy oly adóst végrehajtanak, ki pár hónapi várattás után pontosan megfizetett volna. Ily esetben a takarékpénztár is veszít, az adós tönkremegy, pedig ha várt volna, mindketten jobban járnak. Hanem van valaki, a ki emigy jár jobban, és ez az, a ki az elárverezett dolgot megveszi. A takarékpénztár távolról megbizottja által informáltatja magát, ki rendesen igen olcsó vásárláshoz jut az ilyen végrehajtásnál.

A takarékpénztárak nagyobb részének a kisgazda-adóssal való eljárására nézve szabadjon egy igen autentikus tényezőnek véleményét e helyen idéznem.

A maros-vásárhelyi ipar- és kereskedelmi kamara 1895-ben egy akkor tervbevett törvényjavaslatra nézve a kereskedelmi miniszter felhívására előterjesztést tett, melyben az uzoráról és káros hitelügyletekről a következőket találom:

„2. A nagy pénzintézetek nem ösmerhetik egy pár vármegye összes lakosságának hitelképességét. Kiválasztanak tehát falunként egy pár arravaló embert és a saját jól felfogott érdekükben csak azon kisebb (50—100) forintos váltókat honorálják, melyeket ezek, a választottak aláírásukkal honoráltak. Ezek nem mind önzetlen emberek! Igen sok eset van arra, hogy ezen aláírásokért több-kevesebb napszámot kötnek ki maguknak, és így megtörténik, hogy, — ha egy ilyen választott ember minden koczkáztatás nélkül 8—10000 forint erejéig kezességet vállal — ezen kezességi nyilatkozata viszontszolgáltatásául egész birtokát megdolgozzák határába a szegény nyomorult adósok.

„3. Ha ma egy földműves embernek 50—100 frtra — mindig csak a legkisebb igényűeket tartva szem előtt — van szüksége; be kell utaznia két kezesével a székvárosba, ott a pénzintézet előcsarnokában egy napot eltöltenie, kezesének ellátásáról gondoskodnia. Ugyanezt kell megtennie a váltók megújítása napján, valamint a kamatfizetéskor is. Még jó, ha 6 havi lejáratu váltóval dolgozik a pénzintézet, mert ekkor csak kétszer esik meg az egy évben, de ha 3 vagy 4 hónapos a lejárat: évenként 3—4-szer kell ezt az áldozatot meghozni. Mibe kerül ilyen körülmények közt a szegény embernek ez a kölcsön vett 100 frt.?!

„4. Az 50 forintnál kisebb váltókölcsönökkel az alapszabályok értelmében a legtöbb pénzintézet egy igen komplikált üzletet folytat: Igen sok pénzintézet alapszabályai kimondják, hogy 50 forintnál kisebb váltókat el nem fogadnak, de tényleg elfogadnak, úgy, hogy az adós 50 forint váltókölcsönt vesz fel, s ha már csak 10 forintra van hitele, 30 forintot azonnal vissz tartanak 4—5%-os takarékbetétül és a 8%-os kamatot meg az igen sokszor túl magas (váltóként 80 krajczár is) kezelési költséget fizeti az egész 50 forintért, úgy, hogy az ilyen kezeléssel

a törvény korlátain belől uzsorás pénzhez jut épen a legszegényebb, a dédelgetésre leginkább rászorult ember.“

Fennebb jeleztem azon körülményt, mely a mondottakhoz csatolandó, hogy a takarékpénztár falusi megbizottja gyakran úgy él vissza a takarékpénztár bizalmával, hogy annak végrehajtást javasol, midőn ő, ki gyakran zsiráns, a szegény adós birtokát olcsón magához váltja. Könnyen belátható tehát, hogy érdekében áll, hogy a hitel felmondassék az adósnak leginsolva-bilisabb órájában.

A takarékpénztár kamatlábja magas, eljárása bonyolult és drága, végrehajtása kérlelhetetlen: kell-e több arra, hogy kevés kereskedelmi tehetséggel bíró szegényebb népünk oly hamar tönkřejusson, a mint a hitelt igénybe venni kénytelen.

Az uzsorásról mindenki tudja, hogy egy-egy ilyen gazember egész vidékeket tett már tönkre, melynek lakossága azelőtt relative vagyonos volt.

Itt újra előbbi forrásomat idézem:

„Mindennapi eset talán, hogy egy-egy jobbmódú ember tíz forintokat ad megszorult polgártársainak kölcsön, úgy, hogy a szomszéd város országos vásárai napján — évenként tehát négy-szer rendszerint — egy-egy forint kamatokat fizessen, azonfelül a legszorgosabb munkaidőben kamat fejében 4—5, sőt 6 nap-számot is tegyen.

„ . . . Hát azok a felebarátaik véréből táplálkozó emberi formába bújtatott lelketlen vérszipók, a kik bezárt ajtók mellett, négy szemközt bonyolítják le gyalázatos hitelügyleteiket; a kik nem pénzt, hanem árut adnak pénz helyett, melyet azonnal olcsó árban visszavásárolnak a megszorult adóstól, hogy aztán másokat is részesítsenek hasonló kegyelemben; a kik kamatban nem pénzt, de véres-verejtékes munkában akkora értéket követelnek, hogy évenként a tőkét többszörösen ledolgozza az adós és ha egyszer karmaik közé kerül egy szerencsétlen, nincs mód, hogy onnan szabaduljon, míg vérepenze van.“

Ilyen hitelforrásokkal rendelkezik a nép. Az egyik lassú vergődéssel, sok apró kárral halad a végső katasztrophához, a másik gyorsabban végez. Mindkettő halálos betegség.

Törvényeink hézagossága miatt a bukások okozói nem

büntethetők. Hiszen az ügyletek kamatain kívül az eljárási díjak, alkuszdíjak, uti és más költségek, ajándékok — mind szivességek, önkéntes szolgáltatások jellegét öltik magukra.

Évenként népünknek egy bizonyos, hol kisebb, hol nagyobb hányada szorul hitelre. Majd tehenet, marhát kell vásárolnia, majd házközösséget akar megszüntetni, majd elemi csapások folytán adóhátralékját kell kifizetni és élni is kell. Ezekhez járulnak még azok, kik könnyelmű költségeik folytán adósodnak el.

Azt hiszem, kimutattam fentebb, hogy ez évenkénti hányad legnagyobb része tönkre kell hogy menjen. És e folyamat oly állandó, hogy, ha e kérdésről pontos statisztikai adatokkal rendelkezni, talán kiszámíthatnók, az alsó néposztály mikor fog a teljes szegénységre jutni.

Védekezés a sertésvész ellen.

Nyilvánvaló, hogy a sertésvész távoltartására, gyógyítására és elfojtására eddig igénybe vett és kipróbált gyógy-, vagy házi-szerek és más eljárások mindezideig biztos eredményhez nem vezettek. Bár a hit — mely tudvalevőleg ép úgy, mint a levegő, minden ürt betölt, a hova már tudás nem jut — fentart még néhány értéktelen s részben károsan ható szert és eljárási módot, de az ugynevezett szakvélemény lassankint elfordul már a kapkodástól és kísérletezéstől, összevonván figyelmét arra a pontra, mely a megbízhatóbb kísérletek tömkelegéből leginkább kidomborodik s e mellett úgy a tudományos felfogás, mint a gyakorlat útján elért eredményekből ítélve, ezidőszert legtöbb reményt nyújt a teljes siker eléréséhez.

Csak ezidőszert mondjuk, mert hiszen nincsen kizárva, hogy a folyton tartó tudományos buvárlatok és kísérletek biztosabb, jobb és talán inkább általánosítható eljárásra vezetnek; ma azonban illetékes szakkörökben az a megállapodás, hogy csakis a sertésvészből kigyógyult sertések vérsavójával történő védőoltás által mentesíthető (immunizálható) az állat a betegségtől.

A *Perroncito*-féle ojtóanyag, mint tudjuk, nem vált be és a beteg sertésektől, vagy a hullákból vett vérsavónak szintén bizonytalan, olykor pedig éppen káros hatása volt. Közvetlen közelünkben végrehajtott kísérleti ójtások is bizonyítják ezeket, éppen úgy, mint ahogy bizonyítják azt is, hogy a sertésvészen keresztül ment és abból teljesen felgyógyult sertések vérsavója tényleg hatásos védőszer.

Ujabban a földmivelésügyi miniszterium is melegen ajánlotta az ilyen sertések szérumával való védőojtásokat, persze, az esetleges károsodásokért való felelősség nélkül. Ami természetes is. Eddigelé ez az eljárás azonban nem volt foganatosítható mindenütt idejében, mivel alkalmas állat, a melyből megfelelő ojtóanyag lett volna nyerhető, nem állt rendelkezésre, vagy legalább nem állt egészen megbízható anyag. Veszély fennforgása esetén pedig, mikor néha 24 órai idő is olyan hosszú, hogy a nagy arányokban fellépő betegedések miatt az egész védőojtási eljárás értéke kétséggé válhatik: nincsen ideje a gazdának ilyen állatok után kutatni s azoknak elszállíthatása végett engedélyeket kérni.

Némelyeket ezen eseteknek latolgatása, másokat pedig a közeledő veszély arra a gondolatra vezetett, hogy az »Erdélyi Gazdasági Egylet«-nek kellene ebben az ügyben közvetítőnek lenni. Ezen gondolatból folyólag a f. hó 25-én tartott igazgató-választmányi ülésben indítvány tétetett, hogy az E. G. E. rendezzen be ilyen vérsavó-termelő telepet és a lehető legolcsóbb áron bocsássa azt a gazdaközönség rendelkezésére.

A választmány ezen indítványt magáévá tette és Reich Albert állategészségügyi felügyelőt, Jakab László állatorvost és Tokaji László egyleti titkárt bizta meg az ügy keresztülvitelével.

Az ügy realizálása az eddigi megállapodások szerint úgy történik, hogy az egylet a szükséglethez mértén megbízható helyekről orvosi kiválasztás útján szerez be olyan sertéseket melyek a vészen keresztül esvén, a betegségből felgyógyultak. Ezek a ser-

tések orvosi felügyelet alatt az elhelyezésükre kijelölt telepen lesznek és szükség esetén vérsavó nyerése végett leöletnek; az állomány pedig a fogyasztás arányában kiegészítettik.

Mihelyt az első beszerzés és elhelyezés meglesz, a vérsavó szétküldését azonnal megkezdjük és e körülmény a napilapok útján is köztudomásra hozatik; ettől kezdve bármely állami és hatósági állatorvos megkeresésére, a sertés-tulajdonosok nevének, lakhelyénck és a beojtandó sertések számának közlése után az alábbi feltételek mellett kiszolgáltatjuk a vérsavót:

a) ha a megrendelés legalább 50 adagra szól;

b) ha csomagolási és postaköltségekre 3 korona és

c) a megrendelt savó adagjáért minden malacz után 30 és öreg sertés után 50 fillér az *Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalához* beküldetik. A megrendelés ugyanoda intézendő.

A vérsavó a megrendelés beérkezése után való napon postára adatik, ha a megrendelő más határidőt nem jelöl ki.

A megrendelés alkalmával a rendeltetési hely, illetve a posta-állomás, hova az anyag küldendő lesz, pontosan megjelölendő.

A savóból malaczoknak (2—12 hónaposig) 5 köbczentimétert, öreg sertéseknek 10 köbczentimétert kell a czomb belső felületén, szabályszerű fertőztelenítés után, befecskendezni.

A beojtás csak egészséges állatnál alkalmazható eredményesen, amiből az következik, hogy vagy a betegség fellépésének első óráiban, vagy még előbb alkalmazzuk azt. De azért a már fertőzött nyájban is megpróbálható.

A beojtandó állatok számáról, az ojtás előtt és az ojtás után történő elhullásokról, majdan pontos jegyzéket kérünk, hogy az adatok feldolgozhatók és szakszempontból értékesíthetők legyenek.

Mindezzel az E. G. E. első sorban a gazdatársak ügyének vél hasznos szolgálatot tenni s egyben lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy a vérsavó-ojtások értékével mielőbb tisztába jöjjünk, a mi szintén nagy érdeke gazdáinknak, de nagy érdeke a földmivelésügyi

kormánynak is, melynek ezidőszerint legsürgősebb gondjai közé tartozik a sertésvész által felidézett országos csapást vállainkról elhárítani.

Az E. G. E. tehát nemcsak várja, de kéri is a gazdaközön-ség, a birtokos osztály teljes támogatását, különösen arra nézve, hogy a sertésvészből felgyógyult sertések neki folyó árban, úgy, amint azokat a kereskedő vagy hizlaló veszi, átengedtesse, illetve a tervezet kivitelének megkönnyítése céljából részére felajánltassanak.

Számít továbbá a földmivelésügyi miniszterium hathatós támogatására, nehogy ezen fontos és komoly munkálkodásában csekély anyagi ereje megbénítsa.

j.—

A segesvári komlóvásár.

Mióta Cseh Sándor Héjjasfalván ma is gazdálkodó földbirtokos, Nagy-Küküllő-vármegyében 1869. évben meghonosította a komlót, mi azelőtt az erdélyrészi vármegyékben, sőt — egy-két uradalom kivételével — egész Magyarországon, egyáltalán nem termeltetett, az ottani talajon és éghajlat alatt igen jól meghonosult ez a növény, mely az erdélyrészi birtokosságnak a szőlőn kívül legkedvesebb természetménye volna, ha értékesítése nem lenne olyan megbizhatatlan.

Az 1895 évi mezőgazdasági összeírás az erdélyrészi vármegyéknek 43 községében összesen 230 kat. hold komló-kertet talált, azóta ez a terület alig változott. Hogy a komló-termelés, mely a földmivelés ágai közt a legnagyobb jövedelmet képes szolgáltatni, nagyobb mértékben el nem terjedt, annak a nehéz értékesítés az oka.

Nálunk komlókereskedelem nincs, jóllehet a sörfogyasztás az utóbbi évtizedben a bor drágulása miatt nálunk is rohamosan növekedett, elannyira, hogy manapság már 1—1 $\frac{1}{2}$ millió forint ára komlót importálunk évenként. Mindazáltal sörgyárosaink komlószükségletüket még ma is nagyobbrészt Saaz-

ban, a csehországi nagy komlópiacson szerzik be. Az erdélyi komlót nagy lupulin-tartalma és egyébként is minősége az elsőrendű komlók közé sorozza. Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy fajtisztaság, művelési mód és kezelés dolgában semmi javítani való se volna már az erdélyi komlóban, de tényleg a mai minősége is kitűnő és elsőrangú kereskedelmi áruvá avatja.

Mégis nehéz az erdélyi komlót illő áron eladni, mert egész Magyarországon nincs komlópiacz. A legközelebbi komlópiacz a csehországi Saaz városában van. Oda adja el a magyar termelő a komlóját s onnan hozat a magyarországi sörgyáros komlót, a miben sokszor a hazai termést kapja nagy kerülő úton megdrágulva. S ha még a termelő közvetlen a saazi nagykereskedőknek adná el a komlóját, még talán tűrhető árat kapna érte, de azért az egy-két mázsáért, a mit egy-egy gazda termeszt, a saazi kereskedő ide nem jön, hanem harmad-, negyedkézen szedődik össze az erdélyi komló, míg csak az eladóhoz jut.

Nem adhatná el komlóját a termelő magának a sörgyárosnak?

Ehhez csak az kell, hogy a termelésnek vagy a fogyasztásnak alkalmas központján rendes komlóvásárt tartsunk, a hová a termelők összehordják komlójukat, a sörgyárosok pedig szükségletüket ott első kézből beszerezhetik.

Az együttes eladásnak az az előnye is megvan, hogy a vasuti szállítást is esetleg olcsóbbá teheti, ugyanis Segesvárról Budapestre egy mázsa komló vasuti fuvarja kisebb mennyiség szállításánál: 498 frt, egy waggonban 5000 kg.-ot szállítva, vagy ily mennyiség után fizetve: 147 frt 50 kr.

Erre a célra alakult Segesvárott — az erdélyrészi komlótermelés középpontjában — a komlótermelők szövetkezete, mely folyó évi szeptember hó 30-án tartja az első komlóvásárt.

A komlóvásártól azt várjuk, hogy az árut és vevőket összecsoportosítva, mind a termelőt, mind a vevőt megszabaddítsa az adás-vétel utáni járás-kelestől és költségektől, mindkettőjükre nézve a lehető legelőnyösebb ár elérését tegye lehetővé, és a gazdaközönseget — a mi régi óhajta — a komlópiacz állásáról, a konjunkturákról megbizható módon tájékoztassa.

Ehhez első sorban a gazdaközönseg közreműködése szükséges, hogy saját érdekét gazdatársaiéval azonosítva a szövetkezetnek munkás tagja legyen, a komlóvásárt saját termésével nagyobbá, élénkebbé, keresettebbé tegye. Bár a magyar gazdaközönsegekben a kölcsönösségre való hajlam nem valami nagy, talán a szövetkezet sikerei idővel azt is megnövelik.

Szükséges továbbá, hogy sörgyárosaink fölszabaddítsák magukat attól a balitélettől, hogy csak Saazban van jó komló. Van nálunk is, kísértsék meg a segesvári komlóvásáron.

Szántó Menyhért.

A bortörvény új végrehajtási rendelete.

Habár a mesterséges borok készítésének és forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. XXIII. törvényczikk már csaknem négy év óta életben van, — köztudomásu dolog, hogy a borhamisitással üzött visszaélések még ma is napirenden vannak. Ennek oka leginkább a törvény hiányos végrehajtásában keresendő. Szőlősgazdáink tehát nagy köszönettel tartoznak *Darányi Ignác* földmivelésügyi miniszternek, hogy a filloxeravész által mélyen sújtott hazai bortermelés védelmére hivatott bortörvényünk szigoru végrehajtása céljából, a kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával, az 1893. évben kiadott végrehajtási rendelet revisióját kezébe vette.

Az e célból szükséges intézkedések megvitatása végett, mint azt annak idején közöltük, a földmivelésügyi miniszter f. évi márczius hóban, saját elnöklete alatt egy nagyszabásu szakértekezletet tartott, a melyen száznál több bortermelő és borkereskedő vett részt.

Az ezen értekezlet megállapodásai nyomán megindított tárgyalások immár befejezést nyertek oly módon, hogy az idézett törvény végrehajtása tárgyában 1893. évi 83432. sz. alatt kiadott eredeti miniszteri rendelet hatályon kívül helyezett s e helyett a kereskedelemügyi miniszter folyó évi 53850. sz. alatt új rendeletet adott ki, mely a törvény sikeres végrehajtása, nevezetesen a borhamisitással úzótt visszaélések megakadályozása, illetőleg megtorlása érdekében a régi rendelethez képest sok irányban szigorítást és az eddigi tapasztalatokon alapuló számos szükséges módosítást tartalmaz.

Megelégedéssel konstatáljuk, hogy az új rendeletben teljesítettek mindama méltányos kívánságok, melyek a folyó év tavaszán tartott szakértekezleteken kifejezésre jutottak.

Az új rendelet azon legfontosabb intézkedéseit, a melyeknek ismeretére szőlősgazdáinknak — tekintettel a szüret közeledésére — sürgős szükségük van, az alábbiakban sietünk közölni.

Egyik leglényegesebb módosítás a régi rendelethez képest az, hogy a törkölybor (csiger, vagy lörc) készítése az új rendelet szerint csak a törköly kitaposásától vagy kisajtolásától számitandó három napon belül és csakis házilag van megengedve, ellenben a törkölyből iparszerűleg nagyban előállított borhoz hasonló italok, ugyszintén a három naposnál régibb, valamint az eczetesedésnek indult, vagy bármiképen megromlott törkölyből készült borszerű italok mesterséges bornak tekintendők.

Ezenkívül az új rendeletben a törkölyborra nézve még a következők rendeltetnek:

A szőlőtörköly, törkölybor készítésére csak egyszer használható.

A törkölybor készítésénél vagy kezelésénél csak tiszta cukorneműek, ugymint raffinált répa- vagy gyarmatcukor (nádcukor) és candiscukor felhasználása van megengedve, a cukrozás azonban ezekkel is csak áterjesztés céljából engedtetik meg, ellenben az aszaborokhoz hasonló édes italt a törköly-borból előállítani tilos.

A törkölybor (csiger, lörc) készítésénél, ugyszintén ezek kezelésénél külföldi mazsolaszőlő használata feltétlenül tilos.

Hasonlóképen tilos magából a mazsolaszőlőből vagy ennek törkölyéből vizzel, borhoz hasonló italt készíteni.

A víz használata csak a törkölybor készítésénél van megengedve, ellenben a már kész, kierjedt törkölyborba vizet keverni tilos.

A törkölybort csak törkölyborral szabad keverni (összevegyíteni vagy házasítani), ellenben törkölybort természetes borral, ürmösborral vagy gyümölcsborral keverni (összevegyíteni vagy házasítani) tilos.

A természetes bor kezelésénél tiltva levő anyagoknak, úgy mint: sacharinnak, a caramel és a szaffiőr kivételével, — más növényi vagy ásványi festőanyagoknak, kátrányfestékeknek, glycerinnek, salicyl-savnak, tamarinda-kivonatnak, bármiféle essenciáknak, szagosító olajoknak vagy egyéb folyadékoknak (borzamatoknak, extractumoknak), használata a törkölybor készítésénél és kezelésénél is tilos.

A törkölybort vagy gyümölcsbort tartalmazó minden hordónak kifelé álló fenekén, vízzel le nem mosható s a hordó színétől elütő festékekkel, a hordóra festett (de semmi esetre sem krétával jegyzett vagy irt) és könnyen olvasható »törkölybor«, illetőleg »gyümölcsbor« jelzéssel kell ellátva lennie.

Ha az illető hordó ürtartalma tíz hektoliternél nem nagyobb, akkor az előírt jelzést alkotó betűknek legalább hat centiméter magasaknak és 1 cm. vastagoknak kell lenniök.

A törkölybornak, ugyszintén a gyümölcsbornak készletben tartása csakis az alább jelzett módon való külön raktározás mellett engedtetik meg, u m.:

Borkereskedők ezeket az italokat, a meddig azok hordókban vagy más nagyobb tartányokban vannak, okvetlenül egészen külön pinczékben vagy külön raktárakban, tehát mindenesetre olyan helyiségekben kötelesek tartani, a melyekben természetes bort vagy ürmös borokat egyáltalán nem tartanak; abban a pinczében, vagy helyiségben tehát, a melyben természetes borok vagy ürmös borok vannak, törkölybor vagy gyümölcsbor még ideiglenesen sem helyezhető el, a legrövidebb időre sem.

Vendéglősök, korcsmárosok, bortermelőik és más egyének ezeket az italokat, vagy szintén külön pinczékben, illetőleg külön raktárakban, vagy legalább a pinczének, illetőleg a raktárnak deszka, vagy léczfallal elrckeszített külön szakaszában kötelesek elhelyezni,

tehát a törkölybort, valamint a gyümölcsbort természetes borral vagy ürmösborral együtt ezek sem tarthatják.

Mindezen esetekben az a pince, raktár, vagy más helyiség, illetőleg annak azon elkülönített része, a melyben törkölybor vagy gyümölcsbor van elhelyezve, a bejáratnál, könnyen szembeötülő helyen alkalmazott s legalább 20 centiméter magas és 2 centiméter vastag betükből álló: »TÖRKÖLYBOR« illetőleg »GYÜMÖLCSBOR« felirattal látandó el.

A törkölybornak a fenti pontokban körülírt módon s az említett feliratok használata mellett való külön raktározása minden körülmények közt feltétlenül kötelező, tehát még akkor is, ha az illető italok nem eladásra, hanem házi fogyasztásra vannak szánva.

Lehet, hogy termelőink egy része, talán kellemetleneknek fogja találni ezen rendelkezéseket, de nem szabad elfelednünk, hogy a borhamisítással üzött visszaélések megszüntetését csak úgy érhetjük el, ha az erre alkalmas óvrendszabályoknak, különbség nélkül, mindnyájan alávetjük magunkat.

Mindezeknél fogva ajánljuk bortermelőinknek, hogy az új rendelet fenti határozmányaihoz alkalmazkodjanak, nehogy azok figyelmen kívül hagyása miatt bajba keveredjenek.

Az új rendelet intézkedik továbbá a vidéken (járásonkint, esetleg községenkint) felállítandó s az említett szakértekezleteken a tulnyomó nagy többség helyeslésével fogadott »borellenőrző bizottságok« szervezése iránt is

Az új rendelet, a melyet — különösen a közeledő szüretre való tekintettel — melegen ajánlunk az érdekeltek figyelmébe, hivatalos külön kiadásban is megjelent s az »Országos Törvénytár« szerkesztőségénél (Budapesten, Molnár-utca 26. szám) 20 krajczárért kapható. E mellett azonban hálás köszönetünk nyilvánítása mellett ki kell emelnünk a földmivelésügyi miniszter úr azon rendelkezését, mely szerint a rendeletnek minél szélesebb körben leendő terjesztése végett úgy intézkedett, hogy az ingyen küldessék meg mindazon szőlőbirtokosoknak, a kik ez iránt a földmivelésügyi miniszterium borászati ügyosztályához fordulnak.

Sz. B. L.

Erdélyrészi XII-ik tenyészállatkiállítás.

Hogy az állatkiállítások, épen úgy, mint akár az ipar, vagy mezőgazdasági termény-kiállítások a maguk productumait illetőleg, mily jelentős szereppel bírnak az állattenyésztés emelése és előbbrevitelében, azt hosszasabban fejtegetni felesleges is volna, mert hiszen ezt évek hosszú sora által nyújtott tapasztalatok, tények bizonyítják. A dolog természetében rejlő körülmény ugyanis, hogy valamiből a legjobbat, a legkiválóbbat, helyesebben: az elérendő célnek legmegfelelőbbet kiválasztani, megtalálni csak összehasonlítások útján lehet, a mely aztán a továbbfejlesztésnek, emelkedésnek alapját képezi. E célnak szolgálatában hathatós szerep jut az állatkiállításoknak még akkor is, ha azok csak egy országrész állattenyésztése kiválóbbjainak bemutatására s az illető országrész viszonyainak megfelelő fajok kiválaszthatása céljából rendeztetnek. Ezért fontos dolog az erdélyrészi tenyészállatkiállítások és vásárok rendezése is, a mely múlt hó négy utolsó napján tizenkettődikszor nyújtott alkalmat a tenyésztőknek, birtokosoknak tapasztalatok szerzésére az állattenyésztést illetőleg.

Ez utóbbi kiállítás eredményét az alábbiakban részletezzük. Magától értetődik, hogy azt némileg befolyásolták a különféle kedvezőtlen viszonyok és körülmények, a melyek a gazdákat terhelték, mint rossz időjárás, sok eső, jégverés, vízáradások s az ezekből kifolyólagos gyenge termések miatti gond, elégedetlenség és egyebek, melyek nemcsak a kiállításon való részvétel iránti lelkesedést, kedvet csökkentették, hanem még anyagilag is megnehezítették a gazdák viszonyait.

Az állatkiállításra vonatkozó részletes adatokat a következőkben adjuk:

A kiállított állatok összes létszáma volt 256 drb.

Ebből esik lovakra = 99 drb,

szarvasmarhákra = 179 drb,

juhokra = 36 drb,

baromfiakra (galamb ide nem értve) = 43 törzs.

A kiállítás első napján a bírálókat megtétettek, eredményük a következő volt:

Díjaztatott összesen 71 kiállító 127 állata.

Dicsérő oklevélre érdemesített 36 tenyésztő 65 drb állata.

Aranydíjat nyert összesen 42 kiállító. Névszerint:

I. osztály: *Lovak.*

a) Erdélyben született angol telivérek alosztályában:

Br. Szentkereszty Pál	I. aranydíj	300 korona,
Br. Wesselényi Béla	II. »	200 »
Szereday Aladár	III. »	150 »
Ifj. Br. Zeyk József	IV. »	100 »

b) Nem telivér lovak, alosztályának

1-ső csoportjában (Nehéz teher alá való háttas lovak)

Br. Wesselényi Béla	I. aranydíj,	250 korona,
Br. Szentkereszty Pál	II. »	200 »
Czetz Arthur	III. »	100 »

2-ik csoportjában (Könnyű teher alá való háttas lovak)

Sperker Ferencz	I. aranydíj,	200 korona,
Br. Jósika Andor	II. »	150 »
Br. Bánffy Albert	III. »	100 »

3-ik csoportjában (Hámos lovak 15¹/₂ markoson felül)

Br. Bánffy Ernő	I. aranydíj,	250 korona,
Grf. Wass Béla	II. »	200 »
Grf. Wass Jenőné	III. »	150 »

4-ik csoportjában (Hámos lovak 15¹/₂ markoson alul)

Grf. Wass Jenő	I. aranydíj,	200 korona,
Grf. Teleky Károly	II. »	150 »
Br. Jósika Andor	III. »	100 »

II. osztály: *Szarvasmarhák.*

1-ső csoportjában (Tenyészbika 3 éven felül)

Sperker Ferencz	I. aranydíj,	250 korona,
Barcsay Domokos	II. »	150 »
Br. Bánffy Ernő	III. »	100 »
Putnoky Domokos	IV. »	50 »

2-ik csoportjában (Bika 2—3 éves)

Sperker Ferencz	I. aranydíj,	150 korona
Br. Szentkereszty Pál	II. »	100 »
Somogyi Albert	III. »	50 »

3-ik csoportjában (Bika 1—2 éves)

Sperker Ferencz	I. aranydíj,	150 korona
Grf. Wass Béla	II. »	100 »

Radnóti uradalom III. aranydíj, 50 korona.

Putnoky Domokos 60 kor. (ifj. Lészay Ferencz úr dija).

4-ik csoportjában (Gulyabeli tehén)

Gróf Wass Béla I. aranydíj, 150 korona

Sperker Ferencz II. » 100 »

Br. P. Horváth Kálmán III. » 50 »

6-ik csoportjában (Üsző 2-3 éves)

Sperker Ferencz I. aranydíj, 70 korona,

Gróf Wass Béla II. » 50 »

Sperker Ferencz III. » 30 »

7-ik csoportjában (Üsző 1—2 éves)

Sperker Ferencz I. aranydíj, 50 korona,

Somogyi Albert II. » 30 »

III osztály: *Bivalok.*

1-ső csoportjában (Bikák)

Gróf Bánffy György I. aranydíj, 100 korona,

Br. Jósika Gábor II. » 75 »

Lov. Onderka Richárd III. » 50 »

2-ik csoportjában (Tehenek, üszők)

Nagy Dezső I. aranydíj, 75 korona,

Barcsay Domokos II. » 50 »

Gróf Bánffy György III. » 25 »

IV. osztály: *Fuhok.*

Unitárius vallásközönség ladamosi uradalma II. aranydíj, 30 korona.

Gr. Bánffy György úr 100 korona díjából.

Pénzdíjat nyertek összesen: 57-en.

Névszerint:

I. osztály: *Lovak.*

2-ik csoportjában (könnyű teher alá való háts lovak)

Dobolyi Zsigmond I. pénzdíj, 100 forint,

Nagy Gábor II. » 75 »

4-ik csoportjában (Hámos lovak 15¹/₂ markosan alul)

Szolga János I. pénzdíj, 100 forint,

Nemes Károly II. » 75 »

Hegyely Endre III. » 50 »

5-ik csoportjában (Gazdasági csikós kanczák)

Hegyely Engre	I. pénzdij,	100 forint,
Gál György	II. »	50 »
Dobolyi Zsigmond	III. »	25 »

II. osztály: *Szarvasmarhák.*

2-ik csoportjában (Bika 2—3 éves)

Székely Ferencz	I. pénzdij,	50 forint,
Egyed Albert	II. »	25 »

3-ik csoportjában (Bika 1—2 éves)

Székely Ferencz	I. pénzdij,	50 forint,
Szász Ferencz	II. »	25 »
Kolcsár János	III. »	15 »

4-ik csoportjában (Gulyabeli téhén)

Csiki Elek	25 frt	} Gróf Teleky Arvéd úr által kitűzött 100 forintból
Dr. Horváth Miklós	25 frt	
L. Onderka Richárd	25 frt	
Deák Ignác	25 frt	

5-ik csoportjában (Nem gulyabeli téhén)

Gönczy Mihály	I. pénzdij,	70 forint,
Czetz Arthur	II. »	35 »
Gönczy Mihály	III. »	20 »
Tallér István	IV. »	15 »
Gombos József	50 frt	} Kolozsvár város 100 frt díjából
Szilágyi György	25 frt	
Kálmán Istvan	25 frt	

6-ik csoportjában (Üszök 2—3 éves)

Gönczy Mihály	I. pénzdij	50 forint,
Tallér István	II. »	25 »
Tallér István	III. »	15 »
Csiky Etek	IV. »	10 »

7-ik csoportjában (Üsző 1—2 éves)

Szász Ferencz	I. pénzdij,	30 forint,
Csiky Elek	II. »	20 »

V. osztály: *Baromfiak.*

1-ső csoportjában (Tyukok)

Özv. Tamássy Jánosné	I. pénzdij	6 frt.
Czikely Sámuel	I. »	»

Czikely Sámuel	I. pénzdij 6 frt.
Szabó Endre	I. » »
Frindl Mátyásné	I. » »
Bojáki Imre	I. » »
» »	I. » »
Cseh Anna	I. » »
Békéssy Kálmán	I. » »
Ignác István	I. » »
Gróf Bánffy György	I. » »
Finály Lajosné	I. » »
Pap László	II. » 4 frt.
Pál János	II. » »
Erdődy József	II. » »
Ferenczy János	II. » »
Bodó Ferenczné	II. » »
Szabó Endre	II. » »
Cseh Anna	II. » »
Bába Vilmos	II. » »
2-ik csoportjában (Ludak)	
Hosszu Teofilné	I. pénzdij 6 frt.
Péli Lajosné	I. » »
Czetz Arthur	I. » »
3-ik csoportjában (Réczék)	
Báró Bánffy György	I. pénzdij, 6 frt.
4-ik csoportjában (Galambok)	
Cseh Péter collectiv kiállításáért	25 forint.
Losonczy Albert	2 forint 50 kr
Gurát József	2 » 50 »
5-ik csoportjában (Kanári és erdei madarak)	
Valér Mihály	I. pénzdij 6 forint.
Erdődi József	II. » 4 »
Nyul collectiókért díjaztatott	Van der Velden Ede 6 frttal,
	Valér Mihály 4 »

Dicsérő oklevélre érdemesített:

I. osztály B)	alosztályban Gróf Bánffy György	1 lova.
II. »	2-ik csoportjában Gróf Wass Béla	1 bikája
» »	» » Br. Bánffy Ernő	1 »

II. osztály	2-ik csoportjában	Br. P. Horváth Kálmán	2	»
»	»	Gr. Teleky Géza örökösei	1	»
»	»	Br. Szentkereszty Pál	1	»
»	3-ik	Radnóti uradalom	1	«
»	»	Gróf Wass Béla	1	»
»	»	Csiki Elek	1	»
»	«	Sperker Ferencz	2	»
»	»	Ifj. Lészay Ferencz	1	»
»	»	Gróf Bánffy György	3	«
»	»	Radnóti urad.	1	»
»	»	Somogyi Albert	1	»
»	4-ik	Br. Bánffy Ernő		tenyészető
»	»	Barcsay Domokos		»
»	»	Ifj. Lészay Ferencz		»
»	»	Br. Szentkereszty Pál		»
»	5-ik	Gr. Teleky Géza örökösei	2	üszője
»	6-ik	Sperker Ferencz	1	»
»	»	Somogyi Albert	1	»
»	»	Br. P. Horváth Kálmán	1	»
»	7-ik	» » » »	1	»
»	»	Gróf Wass Béla	1	»
III.	2-ik	Br. Jósika Gábor	1	bival tehene
»	»	Pápai Sámuel	1	» »
»	»	Jonás Bálint	1	» »
IV.	»	Gróf Bánffy György kiállított		juhcollectiója
»	»	Monostori m. kir. gazd. tanintézet		»
V.	I. csoport	Tamássy Jánosné		brahma tyukjai
»	»	Elekes Jánosné		» »
»	»	Szabó Endre		selyem tyukjai
»	»	Frindl Mátyásné		plimonth és langshamokért
»	»	Monostori gazd. tanint.		» » »
»	»	és emdeni lúdakért.		
»	4-ik	Cseh Anna galambjai.		

Ezeken kívül Hoffherr és Schrantz budapesti gépgyáros cég egy répavágó gépet tűzött ki jutalmúl, a melyet Somogyi Albert II. osztály IV-ik alosztályában kiállított tehenével nyerte meg.

A még eddig nem említett »Külön pályázaton« használati

hámos és hátas lovak czímen szerepeltek Gróf Teleky Károly és Br. Jósika Samu 2-ös, Br. Bánffy Albert és Gr. Wass Jenő 4-es fogatai.

Használati nagy és kis hátas lovak közül Br. Zeyk József, Br. Jósika Gábor és Br. Szentkereszty Pálnak 2—2, Gróf Bánffy György és Sperker Ferencznek 1—1 lova szerepelt.

E pályázatok külön elbírálás alá estek s a 4-es fogatoknál az első díj, 500 korona, Gróf Wass Jenőnek, a II-ik, 200 korona, Br. Bánffy Albertnek ítéltetett oda. 2-ös fogatok közül az I. díjat, 300 koronát, Gróf Teleky Károly, a II-kat, 100 koronát, Br. Jósika Samu nyerték.

Külön pályázat: Nagy hátas lovak osztályában az I-ső, 250 korona, s a II-ik 150 korona díjat Br. Zeyk József 2 lova nyerte.

Kis hátas lovak osztályában pedig Br. Szentkereszty Pál az I-ső díjat, 200 koronát, Sperker Ferencz a II-ik díjat, 100 koronát vitte el.

Az előbb részletezett bírálatok eredményéből következtetve, Gazdasági Egyletünk által rendezett 12. Liliakkiállításnak csak volt és van befolyása specialiter e hazarészünk állattenyésztésére vonatkozó céloknak előbbre vitelében.

Az itt kiállított s megdíjazott, — tehát teljesen megfelelőnek talált 127 darab szarvasmarha, ló, juh stb. visszakerülve községeikbe, tulajdonosaik nyugodt lelkiismerettel fogják továbbtenyésztésre használni, mert hisz kiállításon volt, tekintélyes szakemberek által megbíráltatott s még díjat is nyert, reméli tehát, hogy utódaiban is csak a megjutalmazásra érdemes voltát bizonyítja be.

Veszprémi Manó.

Mikor helyén való a mesterséges trágyafélék alkalmazása?

A trágyázásnak célja a növények által a talajból elvont tápanyagok visszapótlása. Nem kell hosszasan bizonyítgatni, hogy folytonos termelés által a termő talajt kimerítjük, elvonjuk belőle azon tápanyagokat, melyekből a növény felépül s melyeknek megfogyásával, nem találja meg fejlődésére a szükséges helyzetet, mert nem találja meg a könnyen áthasonítható tápanyagokat.

Ha a termelést sikeresen kívánjuk folytatni, — s ez a jövődelmező gazdálkodás alapja — vissza kell juttatnunk a talajba az abból elvont tápanyagokat s legalább is olyan mennyiségben, hogy a növényzet fejlődése ne szenvedjen fennakadást, vágyis visszaadjuk azon minimalis mennyiségű tápanyagokat, melyeket a növény normális fejlődése mellett megkíván. Szóval szem előtt tartjuk a Liebig-féle minimum törvényt. (A termés nagysága azon növényi tápanyag mennyiségétől függ, mely legkevesebb mennyiségben van jelen a talajban s a növény által nehezen felvehető állapotban.)

A visszapótlás trágyázás által éretik el s a trágyázás lehet vagy teljes, vagy egyoldalú trágyázás. Tudvalevő dolog, hogy teljes trágyának számítjuk az istálló-trágyát, emberi ürüléket és kompostot, egyoldalú trágyának: a mesterséges trágyákat. Az istálló-tr. mint teljes trágya pótolja a növények által a talajból elvont legfontosabb tápanyagokat, tehát a foszfort, nitrogént és káliumot s e mellett előnyös befolyást gyakorol a fizikai állapotra, a stukturára és absorbtóra. Az egyoldalú trágyákban ellenben csak egyes tápanyagokat adunk vissza, de a fizikai állapotot nem javítjuk. Így a mesterséges trágyák használata sokkal szűkebb körű, mint az istálló-trágyáé, mivel azonban a hatások egyik-másik nyilvánulásában megközelítik azt, lássuk, mikor fogjuk helyesen alkalmazni a mesterséges trágyákat?

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a gyakorlati életben a jövődelém emelése azon rugó, a mely a mezőgazdasági technika vívmányainak egyikét vagy másikat alkalmazza a termések emelésénél, így a műtrágyázás alkalmazása tekintetében is ez az irányadó szempont s ezt be is tartjuk a következő esetekben:

I. Ha a talaj nagyobb mérvű visszapótlást igényel, melyet azonban istálló-trágyával nem pótolhatunk olyan mértékben, mint az kívánatos volna.

Ez esetben a hiány pótlására mindig sikeresen alkalmazzuk a mesterséges trágyákat. És ha vizsgáljuk e szempontból gazdaságainkat, a legtöbbnél tapasztalhatjuk, hogy olyan termelést űs, a mely a talaj erejét nagyon igénybe veszi s e nagyfokú kihasználással szemben nem gondoskodik elég istálló-trágyáról s a visszapótlásról való gondoskodásában sem jár helyes úton. Sok gazdaságot lehetne itt felhozni, a mely a visszapótlás mértékét a réti szénában

állapítja meg, ezzel mutatva elmaradottságát ezen a téren, a mikor bebizonyított dolog az, hogy a visszapótlás helyes mérvét ez úton gyakorolni nem lehet. Nem kívánok annak mélyebb taglalásába bocsátkozni, hogy a rét flórája nagy eltérést mutat összetételében, mint a szántóföldön termelt kulturnövények egyike-másika s így ez által egyik vagy másik tápanyag hiányosan fog pótoltatni a réti széna felettetése után nyert istálló-trágyában.

Különösen a foszforsav az, a mely nem ellensúlyoztatik a réti szénában, mert rendszeren nagyobb mértékben vonatik el, a szántóföldön termelt kulturnövényekben, mint a milyen mértékben a réti széna tartalmazza. Tudva levő, hogy különösen a gabonafélék használnak fel sok foszforsavat a szem képzéséhez s az így felhasznált foszforsav a réti szénából átalakult trágyában nem pótoltatik, de más úton sem jut vissza a talajba. Ilyen esetben tehát mindig haszonra vezet, ha istálló trágya mellett egyoldalú foszforsav tartalmu trágyát is alkalmazunk.

Helyén való a mesterséges trágyafélék alkalmazása az esetben:

2. Ha a termést maximalis mértékig akarjuk fokozni. A termés fokozása nem csak kívánatos, de szükséges is, mert csak ez úton képes lépést tartani a magyar gazda a művelt nyugot, különösen pedig a nagy termelő államok haladásával. Hathatósabb eszközt pedig a termés emelésére, mint a mesterséges trágyák felhasználását, ajánlani sem lehet.

Nem pusztá frázis az, mint azt nagyon sokan a konservatív gazdák körében tartják, mert tapasztalati tényekkel lett bebizonyítva s azt hiszem, hogy ilyen termés-emelkedést már nem lehet látszólagosnak deklarálni, mert a nagyobb termelési költséget mindig ellensúlyozza a jóval nagyobb jövedelem és pedig a tiszta jövedelem, mely ez úton származik.

De indokolva van továbbá

3. A talaj egyoldalú kihasználásának ellensúlyozására is a mesterséges trágyák alkalmazása. Nagyon sok gazdaságban megtalálhatjuk még a termelésben azt az egyoldalúságot, a mely nem csak a jövedelem biztosságát veszélyezteti, de maga után vonja a talajok egyoldalú kimerülését is. Hazánkban első sorban a gabona termelés van túlhajtva s egész vidékek vannak, a hol a gabonaműveket szorosán évről-évre egymásután következtetik s nagy néha

szakítják azt meg kukoricza, vagy lóher és repcze közbeszurásával. Hogy a gabonafélék a talajt nagyon kizsarolják, az nem szorul bizonyításra, itt még azt kell e tényhez hozzá fűzni, hogy a kizsarolás ismét a foszfor és nitrogén tápanyagok rovására esik, tehát hogy azt kiegyenlítsük, a mesterséges trágyákat használjuk fel célunk elérésére.

E felsorolt esetek eléggé bizonyítanak a mesterséges trágyák fontossága mellett, de ha megvizsgáljuk azokat, azt találjuk, hogy azok inkább az extensívebb viszonyokra vonatkoznak s ebből határozottan következtethetünk arra nézve, hogy intenzívebb gazdálkodást folytatva, a mesterséges trágyák még jobban emelkednek jelentőségükben és még inkább előtérbe lép alkalmazásuk.

Erre vonatkozólag is utalok néhány gyakorlati esetre.

Igy azt hiszem mindenki előtt ismert dolog, hogy vannak kulturnövényeink között olyanok, a melyek a talaj tápanyag-készletét nagy mértékben veszik igénybe, azonban e tekintetben nem mindegy az, hogy milyen eredetű az illető tápanyag; mert ha meg is felelnek ama kívánalomnak, hogy a növény által felvehetőek legyenek, ez által még nem éretik el a cél, mert szükség, hogy e tápanyagok egy kívánatos irányban hassanak az illető növény fejlődésére. Tudvalevőleg a minőség azon tulajdonság, melyet ez úton elérni iparkodunk s azt nem egyformán érjük el akkor, ha istálló-trágyában nyújtottuk az illető tápanyagot, vagy akkor, ha mesterséges trágyában. Különösen a szerves nitrogén az, a mely a minőséget mindig nagyon megpróbálja, míg az ásványi eredetű nitrogénnek e hatása nem észlelhető oly nagy mértékben, sőt teljesen ellensúlyozható más, pl. foszforsav tartalmu trágya alkalmazása által. Azon kulturnövények, melyeknek különösen minősége szabja meg az értéküket: a cukorrépa, árpa és burgonya. Cz. répában a cukortartalmat redukálja a szerves eredetű nitrogén, burgonyában a keményítőt, az árpában szintén s a protein-tartalmat növeli. Ez okból ezen növények istálló-trágyás földben sohasem szolgáltatnak oly kitünő minőségűt, mint hogy ha az általuk igényelt tápanyagok mesterséges trágyákban lettek a talajnak megadva.

De fontos a mesterséges trágyák alkalmazása az esetben is, ha a vetések felsegéléséről van szó. Gyakran előforduló eset az, hogy az időjárás okozta hátrányok olyan mértékben mutatkozhat-

nak, mely egyértelmű a termés meghiusításával. Ilyenkor a fiatal növény gyöngye gyökérzete nem képes a nehezebben oldható tápanyagokat oldatba hozni és a földfeletti részek növelésére fordítani; ilyen esetben istállótrágyával nem segíthetünk a növényen, míg könnyen oldható mesterséges trágyákkal igen.

Ez esetben pótolhatlan a nitrogén tartalmú trágyák sorában a chilisalétrom szerepe.

Vagy belterjesebb gazdasági üzem folytatása mellett a vetésforgók felállításánál fellépő nehézségek elhárítására tesznek nagy szolgálatot a mesterséges trágyafélék. Megtörténik ugyanis, hogy a forgóba fölvetett növényeket nem sikerül olyan módon elosztani, hogy egyik vagy másik növény valami fogyatkozást ne szenvedjen. Ekkor ismét a mesterséges trágyákat fogjuk alkalmazni s az által a növényeknek a kedvező helyzetet biztosítani.

Más esetben meg a talaj egyoldalúságát fogjuk elosztani mesterséges trágyákkal, a melyet istálló trágyával nem csak hogy elérni nem tudunk, sőt fokozhatjuk is. Tudva levő dolog, hogy hazánkban a tőzeg talajok szép kiterjedésben lettek telkesítve és a termelés színhelyévé téve, a talajok azonban foszforsav és káliumban felette szegények, nitrogénben ellenben gazdagok, humus tartalmok is nagy, szóval a tápanyagok egyoldalulag vannak jelen. A sikeres termelés föltétele ennél fogva az, hogy a foszforsav és káli hiányt fedezzük, melyet csupán mesterséges trágyák alkalmazása által valósíthatunk meg.

A fent említett esetekben akartam rámutatni a mesterséges trágyák alkalmazásának fontosságára és helyén valóságára, melyből látni való, hogy a mesterséges trágyák alkalmazásának ideje elérkezett s annak alkalmazása a termelés emelésénck egyik hatalmas rugója. Éppen ezért én azon óhajtásomnak adok kifejezést, hogy — mindenkor számot vetve a körülményekkel — minden gazda legjobb belátása szerint karolja fel a termécek emelése céljából a mezőgazdasági technika eme fontos vívmányát és ez által tartson lépést azon mezőgazdasági államokkal, melyeknek méltó és bátor versenytársának kell tartanunk a magyar mezőgazdaságot is.

Hiszem, hogy óhajtásom valósulni fog.

Rázsó Imre.

. A borjúnevelés kérdéséhez.

Tisztelt Szerkesztő Úr! A múlt télen, többszöri szives felhívása, buzdítása következtében nagy fába vágtam a fejszémets az eke szarva helyett tollat fogva gyakorlatlan kezembe, az „Erdélyi Gazda“ január és februáriusi számaiban egyszerűen és röviden leírtam azt, a mit a borjúnevelésről közel 20 évi gazda és tenyésztői működésem alatt nagyobb részt jeles szakírók munkáiból elméletileg s hazai kiváló tenyésztőktől gyakorlatilag eltanultam és részben saját magam is tapasztaltam.

Habár akkor olyan tέρre léptem, melyen teljesen gyakorlatlan voltam, ezt mégis — szives buzdítása folytán is — minden habozás nélkül, teljes nyugodtsággal tettem; mert, egyfelől tudtam azt, hogy a mit írok, mind tapasztalatokon alapulók, talán fiatal kezdő tenyésztőknek is hasznára lehetnek; másfelől pedig számítottam arra, hogy ha mint gyarló ember valamiben tévedek, bizonyosan fog találkozni valaki, kiváló és érdemeket szerzett tenyésztőink közül, a ki az „Erdélyi Gazda“ hasábjain esetleges tévedéseimre — úgy a magam, mint tapasztalatlan tenyésztő társaim okulására — reá fog mutatni s azokat az elmélet- és gyakorlatból meritett érvek és indokokkal megczáfolva, megvilágítja a „Borjúnevelés“ érdekes és fontos kérdését, melynél — fájdalom — még napjainkban is sokfelé oly nagy sötétség uralkodik.

Hónapok jöttek, hónapok múltak; az „Erdélyi Gazda“ minden számát — szokásomhoz híven — nem csak átolvastam, de át is tanulmányoztam, a nélkül, hogy abban szerény cikkemre reflexiot találtam volna. Már-már lemondottam ebbeli reményemről, midőn a juliusi számban, az első perczben őszintén érzett örömmel fedeztem fel, hogy szerény cikkem bírálatra érdeemesítettik.

Örömöm korai volt. Nem gondoltam arra a találó magyar közmondásra: „Nyugtával dicsérd a napot!“

Megvallom, már a czikk alá irt álnév barázdát vont homlokomra. Önkénytelenül az a kérdés toltult elém: miért a gazdasági lapokban szokatlan álnév? Avagy szerénysége tiltaná írónak a tenyésztés nehéz és bonyodalmas problémája körül szerzett tapasztalatainak közlése alá teljes nevét írni?

Pillanatnyi gondolkozás után hozzáfogtam a czikk figyelmes

átolvasásához, azt remélve, hogy abban az író nemcsak kifogásol, hanem kifogásait szakidézetek és elismert praktikus tenyésztők tenyésztési- és takarmányozási rendjének közlésével bizonyítva, állításáról meg is győz.

Azonban már a cikk közepén tisztában voltam, különösen a ritkított betűkkel írottak elolvasása után azzal, hogy itt nem annyira egy realis kemény bírálattal, mint inkább valamely engem kevésbé kedvelő gazdatársam tendenciózus állításaival állok szemben.

Ezek előre bocsátása után én hasonló direkt válasz adására nem akarok vállalkozni.

Kötelességemnek tartom azonban, egyfelől az „Erdélyi Gazda“ olvasói iránti tiszteletből, másfelől pedig a „Borjúnevelésről“ írott szerény cikkemben foglalt állításaim bizonyítására, a t. szerkesztő úr szives engedelmével a következőket megjegyezni: Ez évi januáriusi számban a 16. lapon szóról szóra ezeket írtam: „igyekezni kell a borjút liszt, vagy finom dara alakjában elkészített, csont- és izmot fejlesztő erő-takarmányhoz szoktatni, melynek például a különböző hüvelyesek: lóbab, sójabab, paszuly, borsó stb. zúzott zabbal keverve s ezek hiányában a tengeri is“ (természetesen ez is zúzott zabbal keverve) s még megjegyzem: „útóbbi kissé hevitőleg és hizlalólag hat ugyan, de azért igen jó eredmények érhetők el vele. Minden esetre jobbak, mint ha a borjú csak a tejjre szoríttatnék.“

Végig olvastam cikkemet és sehol ezzel ellenkező állítás benne nem foglaltatik, sem a tengerit mint erő-takarmányt egy magára nem ajánlottam, a mint ezt kritizáló cikkíró úr reám fogja; hanem igenis zabot hüvelyesekkel vegyítve s a tengerit csak ezek hiányában, szükségből, különös tekintettel a maros-, nyárad- és mindkét küküllőmenti kiscgazdákra, kik zabot, borsót, lóbabot stb. csak elvétele termelnek.

Ezen állításomat most is fentartom s nem tartom elegendőnek „az anya tejet és szénát“ arra, hogy azzal erőteljes, hatalmas és corecte testalkatú borjút felnevelhessünk, (hogy miért, azt kifejtettem a januáriusi szám 16. és 17. lapjain). De ezen állításomat a világ minden kincséért sem merném azon merész mondással indokolni és bizonyítani akarni, mint cikkíró úr,

hogy „úgy magamnál, mint másoknál is úgy tapasztaltam“. Igy nálunk csak az öreg gróf Wass Albert beszélhet, ki megmutatta egy tevékeny élet alatt, mit lehet szakértelem és szorgalommal az állattenyésztésnél létre hozni.

Életemben mindig irtóztam a nevelésgestől s éppen azért most sem azzal érvelek, hogy az ez évi kolozsvári tenyészállatkiállításon is a magyar fajta szarvasmarhákra, bikák és úszókra kitűzött minden első aranydíjat az én tenyészetem productumai nyertek meg a tehén alosztály kivételével, hol a második aranydíj lett teheneimnek oda ítélve, tehát a követett tenyész-irány és takarmányozás még sem lehet annyira rossz, a mint ezt cikkíró föltüntetni szeretné; nem érvelek pedig ezzel azon okból, mert hátam mögött aránylag még rövid tenyésztői múlt áll s jól tudom, hogy a fiatal bor is csak bizonyos idő múlva versenyezhet vagy győzheti le a hasonló talajon termelt és kezelt öbort. A „Borjúnevelés“ről írt cikkemben foglalt állításaimat tehát első sorban oly szaktekintélyekre való hivatkozással kívánom indokolni, mint Tormay Béla ömértósága, Kovácsy Béla a kassai m. kir. gazd. tanintézetben az állattenyésztés ny. r. tanára és Dr. Kühn Gyula a hallei egyetem gazd. intézetének ny. r. tanára, kinek munkája — tudomásom szerint — a magyar-óvári gazd. akadémián is tankönyvül használtatik. Tormay B. „A borjúk fölneveléséről“ írott munkájában az erő-takarmányt melegen ajánlja és a többek között a 25. oldalon szóról-szóra ezeket mondja: „Minden kilóra, a melylyel a borjú nehezedik, addig, míg a 200 kilónyi súlyt el nem éri, két deka szénával és egy deka zabbal szaporítjuk a napi porcióját“.

Kovácsy B. „Házi állataink takarmányozása“ című művében több helyt reá mutat az erő-takarmányok szükségére s a 21. és 22. oldalon a következő takarmányozást ajánl:

1-ször 2—3 hónapos borjúknak 75 kg. fejenkénti élősúlyra: sarjú-széna 0.75 (mind kilogrammokban), zúzott bab 1, lefőlözött tej 5, nyáron jó legelő vagy zöld luczerna 4, zúzott bab 0.5, borsó-liszt 0.5, savó 2 kg.

Táparány = 1: 4.7.

2-szor. 3—6 hónapos korban, 150 kg. fejenkénti élősúly mellett: Igen jó réti széna 2, (mind kilogrammokban), takar-

mányrépa 3, malátacsira 1, lenmagpogácsa 1, nyáron jó legelő vagy zöld luczerna 4, csalamádé 4, zúzott bab 1, borsó dara 1·5 kg.

Táparány. = 1: 5·0.

3-szor. 6—12 hónapos korban, 250 kg. fejenkénti élősúly mellett: réti széna 5, (mind kilogrammokban) borsó virágjában 2, takarmányrépa 6, bükköny dara 0·5, *tengeri dara* 2 k., nyáron jó legelő vagy zöld luczerna 6, csalamádé 12, igen jó réti széna 1, árpa dara 2 kgr.

Táparány = 1: 6·0.

Azt hiszem fölösleges tovább idézmem a kassai m. kir. tanintézet jeles tanárának receptjeit, útasításait, az idézetekből eléggé kiviláglik, hogy e mellett az általam ajánlott takarmányozás igen egyoldalú és silány kosztta törpül.

De lássuk mit mond a híres hallei egyetemi tanár Kühn Gy. A 80. lapon a következőket találjuk: „Oly állatoknál, melyek munkát végeznek, növekednek, tejet, húst, zsírt termelnek, a takarmány *protein* tartalmának megfelelően nagyobbnak kell lenni. A szopós burjúk Crúzius kísérletei szerint 100 font élősúlyra 0·64 font *protein* igényelnek“. A 81. lapon pedig ez áll:

„Mint legfontosabbat szem előtt kell tartani, hogy nem elégséges bőven takarmányozni, tehát teljesen elegendő *szárazanyagot* nyújtani, hanem a takarmányozásnak a *protein* tekintetében is dúsnak kell lenni“. Végül a 133. és 134. lapokon azt mondja a tudós tanár specielle a bikák tartására nézve: „Az ondó-képzés az ondó-vezetékekben történik, melyek sokféleképp tekerődve rendkívüli mennyiségben vannak meg a here-anyagban. Már a herékben hálószerű összeköttetésekévé egyesülnek, melyek közül több tekervényes kivezető-járat a mellék-herékbe ágazik és itt többféle tekerődés után, lassankint edénynyé egyesülnek, mely ondó-vezetékké tágul ki s végül az ondó-hólyagba vezet, hol a képzett ondó összegyűl. Innen jut ki mirigyszerű szervek válmányaival keverve a nemzésnél. A nemzőképes állat ondó-vezetékének belsője hólyagszerű sejtekkel telt, melyekben leány-sejtek keletkeznek egy-egy sejtszíkkal; ezen leány-sejtek mindenikéből egy ondó-bárcsa képződik. Ezen ondó-bárcsák egy szál alakú és egy vastagabb részből, az u. n. fejből állanak s az alsóbb rendű növények hasonszerű szerveihez

(spermatozoidák) hasonlóan — sajátos mozgékonyságúak, s képezik az ondó lényeges megtermékenyítő részét. Az ondó-bár csák keletkezésüknél rúgany alakúlag összegöngyöltek; teljes ki fejlődésnél azonban a leány-sejt hártájja felbomlik, az ondó-bár csák kiegyenesednek s az anyasejtben fej fej mellett helyezkedik el, pamatokká egyesülve. Ujabb anyasejtek képzésével az idősebbek az ondó-vezetékek hálószerű összeköttetéséig hatolnak előre, hol az anyasejt hártájja is feloldatik és az ondó-bár csák egymástól elválnak. E fejtegetés szerint, az ondó-képzés — lényegében sejtképzés. Mint minden sejtképzés, úgy ez is kellő táplálással, megfelelő mennyiségű *protein*, zsír és szervetlen anyagok, különösen foszforsavas földek jelenlététől függ. A bika etetésénél erre figyelniünket ki kell terjeszteni. Tudjuk, hogy a jó széna, különösen a lóherszéna, bő mennyiségű légenyirtalmon kívül, nagy mérsz tartalma által tűnik ki; hogy az olajpogácsák gazdagok légenyben, zsírban és különösen foszforsavban is; hogy a zab könnyen emészthető takarmány, *mely a sejtképzésre szükséges minden alkotórészt magában foglal. Ezen takarmányszerek által a tenyészbikának vándor megadatik, a mi külön használati képességére szükséges.*

Ezzel szemben cikkíró a juliusi számban azt állítja, hogy a *protein* káros hatása s itt egyszersmint azt is bevallja, hogy ő nem „szakember“, hanem „laikus“.

Azonban nehogy azt mondhassa valaki, hogy bizonyítékaimat csupán a szakírókból meritem, a praxis pedig sokszor ellentmond a teoriának; ezért felkértem az ország egy néhány minta magyar szarvasmarha tenyésztés intézőit a borjuk s nevezetesen a bikaborjuk nevelési s takarmányozási rendszerének szives közlésére, daczára annak, hogy hazánk nevezetesebb tenyészeteknek tanulmány céljából való beutazásom alkalmával azt tapasztaltam, hogy mindenütt az erőtakarmány és a „*protein*“-re nagy súly van fektetve a borjunevelésnél. Őszinte sajnálatomra ez ideig csupán a Gróf Almássy K. sarkadi uradalmi főtisztjétől kaptam választ kérésemre, ki oly szives volt nekem hires gulyájoknak egy nyomtatott ösmertetését megküldeni s ezen kívül a borjuk nevelése és takarmányozását 4 sűrűen beírott oldalon ösmertetni. Ha t. Szerkesztő úr megengedi, ezek alapján s a

Sarkadon szerzett személyes tapasztalataim alapján, legközelebb bátor leszek egy önálló cikkben ismertetni az ottani országos hírvé nyészetet s az abban követett nevelési és takarmányozási eljárást.*) Ezúttal idő- és térszűke miatt Márki Albert főtiszt úrnak hozzám intézett leveléből csak a következő passzust idézem: „Az ellés november hóban kezdődik s így a borjuk a leghidegebb hónapokban jönnek világra a szalmával fedett és tágas udvarral ellátott karámokban. Ezen karámok kijárója (kapuja) olyformán van tengelyük körül forgatható erős rúdakkal zárva, hogy ha az alsó rúd levétezik is, a 2 felső még mindig megakadályozza a tehenet a kijövésben, de a 2—3 hetes borju már azon kijárhat, az ezen kapun kívül felállított és *sabbal folytonosan ellátott etető-vályukhoz, melyekből a borjuk tetszés szerinti mennyiséget fogyaszthatnak.*

A gr. Almásy Kálmán sarkadi híres magyar fajta szarvasmarha tenyésztése minden okszerű és törekvő tenyésztő előtt, legalább hírből is, annyira ösmeretes, a milleniumi kiállításon Budapesten is a legelső kitüntetését kapta, az ország legjobb tenyésztői innen szerzik be régi időktől fogva vérfelfrissítő s tenyészet korrigáló apaállataikat, a kiválóbb példányokat 800—1000 frt vételáron fizetve stb. hogy — azt hiszem — felesleges tovább fejtegetnem, bizonyítgatnom, hogy az ott tapasztalt és követett nevelési és takarmányozási eljárás, helyes is. Ha pedig a borjuk abrakolása s így kellő „protein“-nel való ellátása a kitűnő minőségű sarkadi talaj termette széna mellett is jónak, nemcsak, de szükségesnek is bizonyult a borjuk számára fentartott egész tej mellett: úgy azt hiszem, hogy ez az erdélyi részekben s kiváltképpen a jobbára silány talaju székelyföldön sem vezetne az állatok elpuhulására, ha azok e mellett kellő szabadban való mozgásban is részesítették.

Czikkíró úrnak még azon állítását kell kikorrigálnom, hogy a bő trágyázás következtében a gabonaféléknél is, csak torha szalmát és léha kalászt lehet előállítani.

Hát ezt bizony a régi világban így hitték, még a jó gazdák is. De ezek az idők eltelték. A mai gazda már tudja, hogy ezen körülmény csak akkor következik be, ha erősen trágyázunk, a

*) Köszönettel fogjuk venni.

földet pedig csak karczoljuk. Ellenben évről-évre kis arányokban fokozott, mélyebb és mélyebb szántás és ezzel párhuzamos, arányos bő trágyázás által érhetőek el, — mind quantumra, mind kvalitásra nézve a nagy termések. Példa erre a mezőhegyesi ménes-uradalom, hol jelzettem módszer mellett az utóbbi években holdankint 16—17 mmázsa búzát produkáltak.

Így van ez az állattal is, mely csak akkor lesz torha és petyhüdt izomzatú s csontozatú, ha folyton istállón tartatik s kellő szabad mozgás és edzésben nem részesül. Ellenben szép, hatalmas, edzett és correcte állatot csakis kellő szabadban való mozgatás és edzés s ezzel arányban levő elég bő s elegendő proteint s meszet tartalmazó takarmány nyújtása mellett lehet csak nevelni.

Ezek után a januáriusi számban az állattenyésztés és nővénytermelés között felállított hasonlatomat fenntartva, az „Erdélyi Gazda“ szakember olvasóira bízom annak bölcs megítélését, hogy kinek a hasonlata sántikál?

Megvagyok győződve, hogy az elfogulatlan, igazságos bíráló nem fog elítélni azért, ha tudja és meggondolja, hogy tenyészetemet 20 év előtt úgyszólván semmiből alapítottam s fejlesztettem sok áldozat és fáradsággal oda, a hol most van és a milyen; s hogy e tenyészet eddig nagyon is keresett produktumai magamnak és családomnak fenntartói. Engedje meg tehát a t. szerkesztő úr még röviden a következő adatoknak ismertetését.

Mióta tenyésztő vagyok, összesen 131 tenyészbikát adtam el. Számos város- és községeken kívül nevezetesebb vevőim voltak: Gróf Teleky Géza örökösei, egymásután következő két bikával, Gróf Haller János, egymásután következő két bikával, Br. Kemény Béla, Somogyi Albert, egymásután következő két bikával, Gróf Bethlen Árpád, Gróf Toldalagi László, Máriaffy Lajos, egymásután következő két bikával, Gróf Teleky Károly, Gróf Teleky József, Hye Adrienne ő nagysága, Mezey Lajos, Gr. Lázár Inre, egymásután következő két bikával, Mezei úr a Br. Bornemisza A. komlódi nagybérlője, Repeczky András, gömörmegyei, Bassó József, jász-nagy-kun-szolnokmegyei és Bárczay Gyula, jászkiséri nagybirtokosok.

Mint tenyésztő, tisztességből is, de saját jólfelfogott tenyész-

tői érdekemből is kifolyólag, nemcsak arra törekedtem, hogy bikáimat jól értékesítsem, hanem legfőbb óhajomat mindig az képezte, hogy azok mindig és minden tekintetben jól be is váljanak. Minden eladott bika után, úgy előbb említett nagy tenyésztőkhöz, mint egyszerű községekhez is, vagy szóval, vagy írásban kérdést intéztem, hogy a tőlem vett bikával miként vannak megelegedve, s ez okból be tudok számolni a nyilvánosság előtt is azon kedvező eredménnyel, hogy az eladott 131 bika közül csak 3 drb, községeknek eladott bika nem vált be. Ezek közül 1 drb egy később kapott lábbaj miatt, 2 drb pedig tenyészképtelen volt, de ezekről be tudom bizonyítani, hogy a megvétel percétől kezdve folyton istállón lekötve lettek tartva s még tehénhez is — az ott dívó ősi szokás szerint — csigáról, kötelen lettek bocsátva, noha mindkettő egészen kezes állat volt.

Azt hiszem, minden tenyésztő hálát adhat a jó Istennek, ha 131 eladott bikából csak 2 drb nem tenyészképes. De ezzel szemben sok esetet tudok, a hol a tőlem fiatalon vett tenyészbika 2, sőt 3 tenyészetet is kiszolgált, mindenütt csak azért adatván el, mivel már a borjai leptek tehén sorba.

Legyen szabad e tekintetben Gróf Teleky Géza örökösei, Gróf Haller János, Somogyi Albert, Gróf Lázár Imre, Máriaffy Lajos és Gróf Teleky József nagybirtokosokra hivatkoznom s ő méltóságaikat biznyságul felhívnom.

Utóbb említett gróf sárpataki uradalmának eladott egy tenyészbikámat plane legközelebb a kolozsvári kiállításon többek jelenlétében ismertem fel, mely az Ugron Miklós, mint jelenlegi tulajdonosa neve alatt kiállítva, vénlegény létére is megnyerte a nagy bikák 50 koronás aranydíját.

A községeknek eladott bikák közül is igen sok szolgált ki egy második községet, vagy nagyobb tenyésztőt Igy — hogy többet ne említsek — Bözöd, Fehéregyháza, Zsombor községeknek eladott bikáim, mely utóbbi ottani kötelmeinek teljesítése után már évektől fogva Daniel Lajos vargyasi nagybirtokos gulyájában használtatik a legjobb eredménnyel s melyről jelenlegi birtokosa már többször úgy nyilatkozott, hogy most is oly szabadon mozog, mint a legjobb fiatal ló, s oly tüzes, mintha 3 éves volna.

Azonban, hogy minden további kételkedésnek útját vágjam és elejét vegyem, ezennel a nyilvánosság előtt kijelentem, hogy minden tenyésztővel szemben, ki tőlem a jövőben bikát vásárol, a tenyészképessegre nézve teljes szavatosságot vállalok.

Im, ezekben óhajtottam magamat álnév alatt író cikkirónak a személyes jelleget sem nélkülöző állításai, sőt gyanúsításai ellen megvédelmezni, lemondván azon gyönyörűségről, hogy — bár kilétét tudom — neki hasonló modorban feleljek.

Sperker Ferencz.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Tapasztalat a szíkes talajoknak javithatásáról. Földműveléssel foglalkozó minden gyakorlati gazda tudja, hogy mennyire nehéz a szíkes szántókkal eredményhez jutni s hogy a legtöbb esetben a hozam, a reáfordított munka és fáradtság ellenértékét sem adja meg. Sok évi gyakorlati kísérlet után a szíkföldek javításának olyan anyagjára találtam, mely a kiadáshoz viszonyított kevesebb költség mellett — minden gazda által elérhető jobb eredményt biztosít és könnyen végrehajtható, különösen azon területeken, melyeknek közelében kavicsolt avagy porondozott forgalmi utak, folyók, patakok, homok- avagy kavicsbányák, mész- és téglagéztő telepek s ezekhez hasonló hulladékgyűjtők találhatók.

A lehető ifju és kezdő gazdatársaim érdekében bátorodom ajánlani, hogy a fentebb elősorolt anyagokból kora tavasszal az összegyűjthetőket szekerekre rakatva hordassák szíkes földjeikre lehető jó vastagon és azzal trágyázzanak; minél több a homok avagy a homokos iszap, az utakról összegyűjtött téli hulladék és sár, mész és égetett téglá törmelék, ugy az elmállott, régi, avult épületeknek törmeléke, annál kiadóbb az erdmény, kivált ha gond fordítatik az egyenletes beborítás és alászántásra. Probatum est. M. S.

Finom szilvaaszalvány. A finom csemege szilvaaszalvány prünella név alatt ismeretes. Nálunk prünellát csak csemege-kereskedésekben drágán árulnak és többnyire Franciaországból hozzák, a miért oda ezerek vándorolnak hazánkából, holott egy kis igyekezettel magunk is csinálhatunk ilyen finom szilvaaszalványt, mert aravalló szilvánk nekiünk is van, a híres beszterczei vagy hosszuszemű szilva az.

A prünella készítési módja a következő: A sértetlenül leszedett érett szilvának legszebbjét kiválogatjuk és frissiben 2—3 percze forró vízbe tesszük, hogy a héját levehessük. A forró vízből kivéve, a szemek hegyeit két ujjunkkal összenyomjuk, mire a héj

fölreped és a csupasz szilva kiugrik, melyből ludtollból csinált csövecskével a magot kitoljuk és mihamarább az aszalóba rakjuk, hogy meg ne barnuljon és ízéből is mentől kevesebbet veszítsen. Az aszalóban a szemeket mindaddig, míg ragadnak, gyakrabban megforgatjuk és az aszalás után, hogy csinosabb, tetszetősebb formájuk legyen, ujjaikkal kerekre nyomkodjuk,

A kész prünellát rendszeren papiros dobozokba czukorporosan irakják és úgy befödik, hogy a külső levegő ne érhesse. Így éven át eláll.

A téli gyümölcs leszedése. A téli gyümölcs leszedésével ne siessünk; azért a gyümölcs-szüret inkább valamivel idő után, mintsem elhamarkodva végeztessék. A birsnél szükséges, hogy a dér megcsipje, a naspolya és berkenye szintén csak a dér után szedendő le. A körtéknek a kis dér rendszerint nem árt. A téli almák pedig azt kívánják, hogy fájukon mentől tovább maradjanak, mert ekkor kapják meg a zamatot, mely szabály különösen a legnemesebb félékre illik. Az almák ránczosodása, illetve fonnyadása, fanyar izetlensége leginkább a korai leszedésnek következménye, bár a reinetteknél gyakran előfordul az is, hogy a fckve-érés alatti fonnyadás e nélkül is mutatkozik. Azon régi szabály, melyként a téli gyümölcs csak akkor szedhető le, midőn magva már megbarnult, magában véve elégtelen. Az alma vagy körte akkor mondható érettnek, midőn a gyümölcs szára a termő galyról könnyen elválk, vagyis midőn a gyümölcs könnyen leszedhető és a leszedés által a galyon sértési nyomok nem maradnak, mi a levelek hullásával szokott bekövetkezni. Megjegyzendő, hogy az öreg fák mindig korábban érlelik meg gyümölcseiket, sem mint a fiatalok. Hogy az asztali finom gyümölcsöt nem szabad a fáról lerázni, de ezt egyenként vagy kézzel, vagy gyümölcsszedővel leszedni, az bővebb magyarázatra nem szorul. (G. K.)

Az ivóvíz legegyszerűbb vizsgálati módja. Arról, hogy ivóvizünk tartalmaz-e szerves anyagokat, igen egyszerű módon meggyőződhetünk, ha egy fél literes üveget háromnegyednyire megtöltünk a megvizsgálandó vízzel és abban egy kávéskanálnyi czukorport oldunk fel, azután jól bedugaszolva két napon át meleg helyen állani hagyjuk. Ha a víz 36 - 48 óra alatt zavaros savószínű lesz, akkor sok szerves anyagot tartalmaz, egészségtelen, ellenkező esetben szerves anyagoktól ment és használatra alkalmas. (É. É.)

IRODALMI SZEMLE.

Lapszemle. A „Köztelek“ 61. számában Forster G. *A munkáskérdésről* ír. Elmondja benne, hogy Magyarországra nézve legfontosabb, hogy az aratási időszakra a szükséges munkáskéz biztosítsassék. Szükségét látja egy szervező iroda létesítésének, ezen kívül sok egyéb kívánni valót sorol fel.

Sándori R. *Néhány szó a zöldtakarmányozásról* cz. alatt ajánlja a zöldtakarmány, különösen a tavaszi és őszi borsó felkarolását, mint melyek igen tápdús és korai takarmányt szolgáltatnak. Ajánlja a tav. borsót korai tengerivel első vetésre és utánna másodiknak az őszi borsót szalontai tengerivel vetve. A tengerit 8' sortávolságban vessük s rá keresztben 4 $\frac{1}{2}$ "-re a borsót. A borsó nitrogéngyűjtő növény s a földet sem zsarolja. A hereféléket csak téli takarmányozásra ajánlja.

A 62. számban A koromnak trágyaértékéről Mayer azt írja, hogy abban 5% nitrogent talált; a tőzeg után nyert koromban pedig 8% nitrogén volt. Ebből láthatjuk, hogy a korom becses nitrogentrágya.

Müller kimutatta kísérleteiből, hogy a nitrogentrágyának nagy hatása van a gyökérképződésre, mert nitrogentartalmú tápoldatban a gyökerek hosszabbra nőttek s a növény jobban megbokrosodott.

Ebből tehát azt tanuljuk, hogy a gazdáknak igen meg kell becsülniök a trágya s a trágyalé nitrogentartalmát. Kivált a trágyalének nitrogentartalmában *nagy a veszteség*, mert az könnyen átváltozik ammoniákká s elröpül. A trágyát *tapostatni* kell s földdel rétegezni s gipszezni; a trágyaléhez pedig *kénsavat* önteni; mely az ammoniákat megköti.

A 65. számban Kerpely K. *A korai zöla takarmányfélések termesztése* cz. alatt, a tav. rozs, őszi borsó, őszi bükköny s bitorheréről emlékezik meg, kiemelvén a szöszös bükköny őszi vetésének előnyeit. Azt mondja ugyanis, hogy Augusztus végén, szeptember elején vetendő, fele rész bükköny s fele rész rozsszal, vagy a keveréknek $\frac{2}{3}$ -da bükköny, $\frac{1}{3}$ -da rozs legyen. Ebből 100 kg. vetünk 12 cm. sortávolság mellett, egy kat. holdra. Az ősszel vetett szöszös bükköny a száraz téli fagyot s a tavaszi szárazságot jól kiállja, mindenféle talajban termesztendő, még ha trágyát sem látott az a föld mostanában és takarmányértéke felette áll az őszi borsó és bükkönynek. Termett homokon 224 q-t, a borsó 144 q-t; a bükköny 128 q-t.

A *bitorhere* is igénytelen, őszkor rozsszal vetve (10 kg. heremag s 80 liter rozs) korai zöld takarmányt ad. Termett homokon 104-280 q-át. Augusztus vagy szeptemberben vetendő.

A 66. számban Kerpely K. *Zöldtrágya vetés* cz. alatt ír. A zöldtrágya-növényt tarlóba vagy ugarba kell vetni. Ugarba őszi vetés: biborhere, szöszös bükköny, őszi borsó, bükköny és somkoró. Tavaszi vetésre ajánlható: a somkoró, csillagfürt, bükköny, borsó s a lóbab.

Olvassuk továbbá, hogy a földmivelésügyi miniszter — igen helyesen — mintagazdaságok létesítését segíti elő a kisbirtokok közt; kik erre leginkább rászorulnak.

A területnek legalább 8 holdnak kell lenni s maximumban 30 hold lehet.

Az erdélyi részek közül egyelőre Kis-Küküllő-, Háromszék- és Szolnok-Doboka megyékben szervezettek ily mintagazdaságok, a melyek segélyeztetni fognak, jó talajmivelő eszközök, jó vetőmagokkal, vetőmag-előkészítő s takarmányt aprító gépekkel stb.

Örömmel üdvözölhetjük mi is a miniszter urnak ezen üdvös intézkedését, mely oly régóta képezte a közóhaj tárgyát.

A „*Gazdasági Lapok*“ 31. számában Gy. a *Sack-eké használatáról* azt írja, hogy az főkép csakis őszi szántásra használtassék vagy új törésre, négyesben 30—40 cm. mélyen, tehát mélyítésre. E célra kitűnő, de sekély szántásra nem való, se nem fordít, se nem porhanyít. Sekély szántásra alkalmasak a közönséges kettős ekék, vagy a Gubicz és Vidats-féle könnyű ekék.

Party ismérteti a m. kir. államvasutak gépgyárában készült *új mechanikai etető-készüléket*, cséplőgépekhez; melynek igen sok előnye van. Nevezetesen több és jobb munkát végezhetünk vele s a munkások, kik az etetést végzik, minden veszélytől megvannak védve! Ára 350 frt. Beszerzése igen ajánlható. Egyéb angol gépeknél is megtalálható.

Továbbá: A marokrakó és kévekető aratógépek előnyei és hátrányairól szól két terjedelmes cikk, melyekben Party ezeket mondja: Legnagyobb előnye a marokrakó gépeknek az, hogy az aratás tetemesen kevesebbe kerül. És pedig akkor is, ha olcsó a gabona; szerinte 25--40% -al olcsóbb így az aratás; 11 frtos buzaár mellett pedig az aratógépekkel elért haszonnal a birtok mindennemű adóit és községi pótlékait ki lehet fizetni; mert egy aratógép 10 napi munkája 250—300 frt megtakarítást*) tett lehetővé a részaratáshoz képest.

A 32. számban *Állatkivíteli bajok* cz. alatt L. azt írja, hogy rosszul állunk az állatkivítellel. Ausztria nem engedi csak Bécsbe a *vesztégyásárra* vinni a kiadott marhát, nagy szekaturáknak vetik alá a juhszállítmányaink küldőit is. Így végzi ezikkét:

*) Sok lesz!

„Ausztria nyom bennünket és mi nem adjuk tovább Szerbiának? Ki a szerb marhával!“

A 34. számban fénykép után van bemutatva az állam részére most vásárolt eredeti angol telivér, neve „Bonavista“ magassága 172 cm., átmérete 185 cm. Kisbéren helyezték el. Ára 200,000 frt volt.

Egyszer vagy kétszer szántuk-e a lóherést búza alá? e kérdésre következő feleletet olvassuk. Ajánlatos a kétszeri szántás, először előszántás egyes ekével sekélyen s utánna kettős ekével szintén sekélyen szántandó a talaj.

Az apion által megtámadott lóherést illetőleg az ajánlatik, hogy annak második vágását *ne hagyjuk meg magnak*, hanem kaszáljuk le takarmánynak.

A „*Mezőgazdasági Szemle*“ augusztusi számának általános érdekű cikkei „*A pillangósok nitrogén-táplálkozása és a talajoltás*“ továbbá a „*Czukorrépa jövedelmező termeléséről*“. Hogy a pillangósok nitrogént képesek a levegőből felvenni s hogy azt részben felhasználják, részben a talajban visszahagyják: mindenki előtt ismeretes. Az is közölve volt, hogy talajoltással képesek vagyunk a pillangósokon a gyökérbakteriumokat létrehozni. Czikkiró — Somsich Béla — leírja az e tekintetben eszközölt kutatásokat. A talajoltásnak főjelentőségét abban kell keresnünk, hogy ennek segítségével oly viszonyok között is, midőn a talaj szegénysége folytán nem lehet pillangóst termelni — lehetővé tételik a termelés.

A nitrogénygyűjtő bakteriumoknak azonban csak ott van hatásuk, a hol a növény a talaj nitrogénkészletéből nem tudja fedezni szükségletét míg nitrogénben bővelkedő talajban nincs semmi jelentősége a talajoltásnak.

Ellenben, hol még pillangóst nem termeltek, pl. tőzegen vagy gyeptörésen, jó szolgálatot tesz.

Mivel a talajoltással a talajnak csak nitrogéntartalmáról gondoskodunk, szükséges lesz, ha mindjárt műtrágyák alakjában is, ásványi trágyákról (foszfor, kali, mész) gondoskodni.

Rázsó I. „*A czukorrépa jövedelmező termeléséről*“ ir. Elsorolja a czukorrépa termelési feltételeit, a normalis időjárást, a jó talajt (a mit a sörárpa is kedvel s a legtöbb kulturnövény), azután felemlíti, hogy a termelők egy része hibásan jár el a vetésnél, tulkorán, vagy nagyon későn vetvén a répát.

A homoktalajokat mesterséges trágyákkal kellene javítani, a tőzeges talajokat alagesövezni.

A „*Magyar Gazdák Lapja*“ 32. számában igen érdekesen ismerteti H. Gothárd S. „*Egy angol gazdaság*“ cz. alatt az angol gazdasági viszonyokat.

A szántón buza, zab, turnipsz, bükköny, árpa, tak. répa termeltetett. A rétek öntözésre vannak berendezve és alagsóvezve vannak. Az egész rétgazdaság 2—6 holdas parcellákra van osztva s eleven sövénynyel körülvéve. Legelőül szolgál s rajta az állatokat nem őrzi senki, sem éjjel, sem nappal. A marha, a ló, a juh kis csoportokban van elosztva, kiverik egy-egy ily területre s ott legel, míg füve el nem fogy, azután megy egy rekesztéssel tovább.

A juhok övig érő bükkönytáblában vannak esztenázva. (Hampshire Down húsjuhok.) A legelőkön Devons tinók s Jersey és Sorthorn tehenek legelnek. A cselédség művelt és köteles-ségtudó.

A 34. számban *A lovak rugásáról* olvasunk. Ennek elhárítására ajánlja czikkíró a következő eljárást. A ló mellkasára hevedert csatolunk, mely hevedernek két — mellkasi — oldalán egy-egy vaskarika van. A ló fejére kopiczánt, vagy közönséges kantárt teszünk, melynek karikáira egy-egy kötél van erősítve. Ezeket a köteleket, mindegyiket a saját oldali heveder karikáján áthuzva, a megfelelő lábakon levő csűdszijak karikájához erősítjük. De nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a kötélnak rövidnek nem szabad lenni.

Nagyon figyelemre méltó közlemény *Az ivóvíz fontossága a használatlattanál.* Csak tiszta s jó vizet használjunk itatásra. A víz hőmérsékének is van befolyása az állatok egészségére, sőt azok termelési képességére is. E tekintetben kísérletek folytak s az eredmény az volt, hogy a meleg vízzel itatott tehenek tejmenyisége 0.5 kg.-al több volt és több takarmányt is fogyasztottak darabonként 37 kg.-al.

A tehenek a hideg vízből (0.C) 32 kg.-ot, a meleg vízből (25.C) 37 kg.-ot fogyasztottak el naponta.

A tyukok cholerabetegsége cz. cikkben ajánlatik, hogy a járvány fellépte idején idegen baromfit ne vásároljunk. Ha a baj kiütött, desinficiálni kell a baromfiólat chlormészszel. 1 kg. chlormészhez 20 kg. vizet adva. A döglött baromfiakat s ürülekeiket ne vigyük a trágyatelepre, hanem el kell ásatni, vagy elégetni.

A „*Borászati Lapok*“ 32. számában *»Az ojtott tőkék helyes metszésének kérdéséhez«* cz. alatt ifj. Molnár Lajos azt írja, hogy a kadarka rövid mivelés mellett is bőven terem. Ennél a szálvesszős, vagy a hosszúcsapos mivelés céltévesztett volna. A Carbenet ellenben hosszúmetszésben részesítendő. A Chasselas-fajok is inkább a hosszúmetszést kívánják, — ez áll a francia fajok zömére is — míg honi fajtáink inkább a csapos vagy hosszabb csapos mivelés mellett fognak állandó erőben maradni.

Ismertetve van ezután a Messer-féle drótfeszítő készülék, mely alkalmas a meglazult drótok utánfeszítésére. Ára 4 frt 70 kr., beszerezhető Zimmer Ferencznél Bécs, Margarethenstr. 32.

A 33. szám Vékony Antaltól tartalmaz egy cikket, czime: »*A szőlőtelepítés sikeré*«-ről. A többek közt írja, hogy a ki biztos sikerrel akar szőlőt telepíteni, a jó forgatásra és egyengetésre gondja legyen. A kinek laza a földje, szórja meg szalmával vagy gazzal s nyomkodja bele lapáttal.

A vesszők előgyökereztetésére azt ajánlja, hogy hosszú, kissé dőlő árkot huzzunk s ebbe rakjuk bele a vesszőket, még pedig fordítva s aztán takarjuk be földdel 2—3 ujjnyi vastagon. Jó lesz azután meghinteni polyvával s néha megöntözni, hogy a föld ki ne száradjon.

A 34. számban Baross K. írja le a Balaton melletti borvidéket ily czim alatt »*Hogy állanak hegyi szőlőink?*« Kitűnik cikkéből, hogy némelyek teljesen felhagynak az ojtványokkal és európai fajokat ültetnek szénkéneg alá. Baross ajánlja, hogy a nép beoktattassék a régi szőlőknek szénkéneggel való fenn-tartására.

A »*Kertészeti Lapok*« 8. számában Dr. Rodiczky ír *A mentafélék termesztéséről*. Azt írja róluk, hogy a menták mivelése a mily egyszerű, olyan hálás. Jó keresletnek örvendenek s megfelelő áron értékesíthetők. Termelik a borsos mentát s a fodor mentát.

A borsos mentát 2—3 éves növények gyökereinek szétszátása utján szaporítják, mi tavaszkor vagy őszi eszkozlendő; de magról s dugványokról is szaporítható. 30—40 cm. sor- és 25—30 növénytávra ültetjük; 4—5 évig tartjuk. Mikor a bimbók mutatkoznak, akkor sarlózzuk. Ára mázsájának 45—50 frt.

A konyhakertészetből: a fodros kel, a karó répa stb. termesztése van leírva. A fodros kelből a korait márcz.—májusig kell elvetni s a melegágyban nevelt palántákat 30—40 cm. távra elültetni. A ki korán akarja felhasználni, már auguszt. vagy szeptemberben elveti a magját s még őszi kiülteti helyére s a téli hidegtől szalmával oltalmazza.

A karórépát április közepén kell elvetni. 50—60 cm. távolságú sorokba. Tápdús talajt kíván.

A »*Gyümölcskertész*« 15., 16. száma Molnár J.-tól hozza a *Korai Alexander őszi baraczk* leírását. E kitűnő korai őszi baraczk Amerikából származik. Héja igen vékony; alapszíne sárgás-fehér. Húsa fehér, igen leves. Az idén Budapesten kilóját 60—100 kr.-ért értékesítették. Ugy ojtványt, mint ojtóvesszőt a budapesti kertészeti tanintézetből, továbbá a tihanyi és tarczali állami faiskolától lehet beszerezni.

Ismertetve van továbbá Molnár J.-től 8 *Muscat Hamburg* csemegeeszőlő, melynek fürtje nagy, nem nagyon tömött. Bogyói nagyok, finom muskotály zamattal. A fekete muskotályok közt a legkorábbi, érik szeptemberben. Igen jól ered ojtással a Riparia, Solonis és a Rupestris Monticola alanyokon. Termelése ajánlható főleg csemegeeszőlő-termelőknek.

Továbbá Dekány Györgytől olvasunk egy közleményt a *kajszin barackfá*-ról, melyben alanynak különösen a *Durancsai* szilvafát ajánlja. A többin is (kivéve az északi nagy magra való szilva fáját) elég jól nő, csak arra ügyeljünk, hogy mindig erőteljes fiatal fákba nemesítsük. Vén, vagy elsanyarodott fákban csak sinylődik és rendszeren a megzásodásnak esik áldozatul.

A kajszin a talajban nagyon is válogatós. Kecskeméten 50—60 éves kajszinfák vannak.

A „*Kert*“ 15. számában Angyal D. leírja a *Királyi kurta száru almát* s közli annak színes rajzát. Késői érésűekhez tartozik. Gyümölcse középnagy. Alakja lapos, kerekded. Szára rövid. Színe, ha érett, arany Sárga. Húsa sárga, fűszerizű. Élvezhető novembertől—januárig.

Rüdenburg V. *A gyümölcsfák nemesítéséről* ír. A szemzés után legjobb nemesítési módnak mondja az „angol párosítást ellennyelvvel“. Ajánlja a magas törzsű cseresznyefák nevelésénél, a melyeknél az édes cseresznyevadoncz szolgál alanyul. A nemesítéshez 4 vagy 5 szemmel bíró galyakat veszünk.

A 16. számban Angyal Dezső írja le *Hardy vajkörtéjét*, melyet a lap természetihven színes lenyomatban hoz. Gyümölcse középnagy, kobak vagy füge alaku, tetszetős formájú. Héja vastag, eleinte zöldes szürke, értével sárgás szürke. Hasonló az Izambert körtéhez. Húsa fehéres, olvadó, bő levű, édes, kellemes savanykás fűszer izű. Érik szept. okt. végéig. Gaucher német pomologus az októberben érő vajkörték királynéjának nevezi.

Dr. Kossuth I. *Az őszi barackk ápolásáról* szóló cikkében azt írja, hogy a magról nevelt őszi barackk fokozottabb ellentállást tanusítanak az őszi barackkfa járványos betegségeivel szemben; továbbá, hogy néhány faj, és pedig a „A gyümölcsös kertek királynője“. „Szögi duránczi“, „Vekerle“ vagy éppen nincsenek, vagy nagyon csekély mérvben vannak ugyanazoknak kitéve. Másik tapasztalata: hogy a több éves őszi barackk ojtványok nagyobbára kipusztultak már az első évben, ellenben az egy, legfeljebb két éves ojtványok megéredtek.

Farkas Elek ily czim alatt: „*A gyümölcsfa magvetése új fajták nyerése céljából*“ közöl hasznos tanácsokat arra nézve, hogy kiválóan szép, tökéletesen megért gyümölcsből szedjük a

magvakat és pedig a legnagyobb magvakat használjuk ezekből is vetésre. Továbbá elengedhetetlen kellék még az is, hogy az ily mag olyan változathból származzék, melyek ama tulajdonságot, melyet mi fejleszteni akarunk, pl. alakot, zamatot, édességet, korai érést, bőtermést stb. valamennyi között legjobban bírják.

Dömötör László azt ajánlja az erdélyi szőlősgazdáknak, hogy mielőtt a filloxera kipusztítja a szőlőt, ültessenek amerikai alanyt, erre ojtva a nemes hazai borágot. E célra ajánlja: a *Vitis solonis*-t meszes talajra, *Riparia portalis*-t televényes talajra és a *Ruprestris monticola*-t száraz talajra. Ezek bizonyultak be legjobbaknak. (A szénkénevezésnek és fás ojtásnak nem barátja.) Dicséri a *söldojtást* s különösen a *söldpárosítást*.

Ezeket kivül sok hasznos czikkecskét találunk a „Kert“ fenti számában, pl. Borkészítést közmétéből, az őszi gyümölcs magvetést stb.

A borkészítés közmétéből ekkép megy végbe angol módon: 20 kg. bogyót kádban összenyomva 20 liter vízzel összekeverjük. 24 óra múlva az egészet vászonkendőn átszűrjük. A törkölyhöz még 5 liter vizet adunk s azt is felhasználjuk. Az így nyert léhez 15 kg. czukor járul. E keveréket egy jól záró edényben tartjuk mintegy 12 R. hőmérséklet mellett 1—2 napig. Aztán hordóba tesszük, ugy kezeljük tovább, minr az új borokat szokás. Februárban már egészen tiszta lesz s lefejthető üvegekbe. Igen finom s erős közméte bort lehet ekkép nyerni:

A „*Szárnyasaink*“ 14. száma elég gazdag tartalmu; hozza az „*Angol Plymouthok*“ rajzát. Közli egy franciaországi baromfi-tenyészde leírását. Találunk még benne egy-egy czikket a gyöngytyukokról, a kacsatenyésztésről, a baromfi hizlalásról stb.

A 15. és 16. számban találjuk a *Sötét Brahma* ábráját műmellékletkép s a *Nantesi* tyuk rajzát s leírását. A francia tyukfajok egyikét képezi. Erős testalkotása, kitűnő tojásszaporulata és nagysága s jó izü husa jellegzik. Korán fejlődik, 3—4 hónapos korában már tojik. Ugy a betegségek, mint az időjárás viszontagságai ellen is nagy ellentálló képességgel bír; melegebb vagy zordonabb éghajlat alatt egyformán jól tenyészik.

Egy másik közlemény a baromfiak közt pusztító *Antrax*-ról szól, e veszedelmes betegségről. A baj oka vérbőség. A betegek számára áztatni kell 2 itcze pálinkába 1 lat epealmát 2 napig s ebből kell adni nagyobb baromfiaknak egész s az apróbbaknak (tyuk, kacsá) fél kávéskanállal. Ezután hasmenés áll be és javulás.

Praeservativum gyanánt szolgál az alábbi szer: 4 itcze vízbe két kávéskanál keverék a következő anyagokból: 2 rész epepor, 1 r. kék gálicz, 1 r. bűdöskővirágpör. Ilavonként egyszer ezzel kell itatni őket reggelizés után.

Találunk még benne több hasznos cikket, minők: Csontbajok. Szemgyuladás ellen. A kis kacsák kikelése. Mesterséges költésről stb.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Alapszabály megerősítés.** Az erdélyi gazdasági egyletnek ez évben újon szerkesztett és 816. I. 49. sz. alatt felterjesztett alapszabályait a földmivelésügyi m. kir. Miniszter idei 43452. IV|3. sz. alatti leiratával jóváhagyta.

— **Gazdaértekezlet Kolozsvárt.** Augusztus hó 30-án d. u. 3 órakor az erdélyi gazdaközönség tömeges részvéte mellett értekezlet volt az erdélyi községi hitelszövetkezetek felkarolása ügyében.

Az értekezleten gr. Bánffy György ajánlatára Szabó József elnökölt, a jegyzői tisztet dr. Kolozsvári Bálint és ifj. Ferencz József látták el.

Szabó József elnök röviden ismertette a szövetkezetek ügyében az erdélyi gazdasági egyletnek eddig kifejtett működését.

Ezután dr. Gidófalvy István tartott részletes és a nemzetiségi pénzügyintézetek működésére is kiterjedő ismertetést a szövetkezeti ügyről.

Majd gróf Bánffy Miklós rajzolta a paraszt gazda sanyaru hitelviszonyait s felhívta a gazdaközönséget a támogatásra.

Ezt követőleg gr. Bethlen András nagyobb beszéd mellett a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

»Határozati javaslat.

A tizenkettődik tenyészállatkiállítás alkalmából Kolozsvárra egybegyült erdélyrészi mezőgazdák a mezőgazdaságnak már-már megszokott bajai mellett az agrár-szociális bonyodalmak közeledését is szemlélvén, már többé el nem odázhatónak tartják a mezőgazdasági munkás nép és a kis gazdák hitelviszonyainak javításán, vagyonosodásán és erkölcsi és értelmi színvonala emelésén munkáló hitelszövetkezetek sürgős tovább fejlesztését és egy erdélyrészi szövetkezeti közép-

pont felállítását, mert meg vannak győződve, hogy a föld népe anyagi jóllétének és erkölcsi és értelmi színvonalának lehető emelése egyik hathatós eszköz arra, hogy megelőztesenek ama társadalmi bajok és osztályharcok, melyeket a nyomor, az elégedetlenség és a könnyen félrevezethető tudatlanság szülnek, hathatós eszköz arra, hogy a föld népe és a földbirtokos osztály között a kölcsönös érdekek kapcsának meglazuló kötelékei a bizalom és hála érzelmei által megerősítsenek és hathatós eszköz arra is, hogy az erkölcsi emelkedés és jóllét nyomán a nemzetiségi széthúzás és bizalmatlankodás helyébe a testvéri szeretet költözzék közibénk.

Ugyan azért örömmel üdvözlik és elveiben helyeslik az erdélyi gazdasági egyletnek az erdélyrészi központi hitelszövetkezet és a községi hitelszövetkezetek megalakítása érdekében eddig folytatott tevékenységét, ezért kifejezik köszönetüket s jövőre is teljes bizalmukat. Együttal kiküldenek egy végrehajtó bizottságot, azzal a felhatalmazással és utasítással, hogy a központi hitelszövetkezet megalakítása és a központi hitelszövetkezetek tovább fejlesztése érdekében minden szükséges lépést az erdélyrészi gazdaközönség nevében s az erdélyi gazdasági egylettel egyetértésben megtegyen. Jelesen:

a) hogy kérelemmel forduljon első sorban az erdélyi részek társadalmi vezértényezőihez, minők a felekezeti státusok, a magyar közművelődési egyesület és a törvényhatóságok,

b) hogy egyidejűleg kérje a magas kormánytól az állam hathatós támogatását; a mi szükséges nemcsak a kezdet nehézségeiért, hanem azért is, hogy ez által a társadalomban a szövetkezeti intézmény iránt nem ritkán mutatkozó bizalmatlanság elenyésztesse.

És az erdélyrészi közönség meg is van győződve, hogy a magas kormány nem fogja magára venni azt a felelősséget, hogy e támogatás megtagadásával emez oly üdvös és szükséges és nemcsak fontos társadalmi, hanem magasabb vitalis állami érdekeket is szolgáló intézmény létesülését, illetve továbbfejlesztését késleltesse, esetleg meghiúsítsa.

c) Hogy a végrehajtó bizottság a szövetségi eszme propagálása s az üzletrészek jegyzésének terjesztése céljából az erdélyi részek mezőgazdasági érdekei iránt melegen érző irányadó férfiakból egy nagy bizottságot alakítson, annak tagjait a törvényhozás erdélyrészi tagjaiból, az erdélyi vármegegyék fő- és alispánjaiból, a gazdasági egyletek elnökeiből és alelnökeiből, a gazdaközönség vezéregyéniségeiből s a szövetségi ügy lelkes barátaiból választván meg.»

Ezt a határozati javaslatot az ülés Sigmund Dezső, Bethlen Bálint gróf, Szabó József, Sándor József, Gr. Bánffy Miklós és mások felszólalásai után egyhanguan elfogadta s a szűkebb körű végrehajtó bizottságot a következőleg alakította meg:

Elnök: gróf Bethlen András. Tagok: báró Bánffy Ernő, gróf Bánffy György, gróf Bánffy Miklós, Bartha Miklós, Betegh Imre, dr. Gidófalvy István, gróf Kornis Viktor, Mikó Bálint, báró Petrichevich Horváth Kálmán, Szabó József, dr. Szentkirályi Kálmán.

Az értekezleten jelent voltak *ersity Library Cluj*

Gr. Bánffy György, gr. Bethlen András, gr. Béli Ákos, br. Bánffy Ernő, br. Petrichevich Horváth Kálmán, Felszeghy Ferencz, Betegh Imre, Sigmund Dezső, Szabó József, gr. Mikes Ármin, Bély László, Fekete Nagy Béla, Sándor József, Fekete Gábor, Gajzágó Antal, gr. Wass Béla, Székely György, báró Rothenthal József, Deák Ignác, Jakab László, gróf Teleky László (gyömrői), gr. Mikes Zsigmond, dr. Gidófalvy István, gr. Bánffy Miklós, dr. Kolozsvári Bálint, ifj. Ferencz József, dr. Szentkirályi Ákos, dr. Tóth Endre, Sperker Ferencz, Fülöp Elek, Csiki László, Szeredai Aladár, br. Bánffy Albert, Barcsay Domokos, gr. Bethlen Bálint, Losonczy János és mások.

— **Értekezlet a szarvasmarha-tenyésztés érdekében.** Kolozsvárt szeptember hó 1-én *Szabó József* E. G. E. elnök és *Pirkner János* országos állattenyésztési felügyelő, miniszteri biztos elnökelete alatt az erdélyi gazdasági egylet, az érdekelt Hunyadmegye, Torda-Aranyosmegye, Aradmegye, Biharmegye, Alsó-Fehérmegye és Kolozsmegye küldöttei értekezletet tartottak. Az értekezleten főkép a nyugati és délnyugati havasi vidék tenyésztésének irányelvei képezték a vita tárgyát. Az értekezleten hozott határozatok

képezték a vita tárgyát. Az értekezleten hozott határozatok a következők: 1. Az e területen levő hat vármegyének havasi területe egy tenyész-kerületet képez. 2 E tenyész-kerületben a magyar hegyi fajta szarvasmarha két változata, mokány és riska faj tenyésztésék. 3. A szükséges fajbikák előteremtése az állam által létesítendő bikatelepeken eszközöltessék, esetleg egyes birtokosok létesítsenek kisebb bikatelepeket. 4. A bikák maradjanak kincstári tulajdonnak s úgy adassanak ki a községeknek, mint az állami ménnek.

— **Az erdélyi szőlőszet érdekében.** A földmivelésügyi miniszter amaz értekezlet nyomán, a melyet a szőlőmivelés érdekeinek s különösen a filloxera ellen való védekezésnek az ország erdélyi részeiben szükséges előmozdítása iránt az Erdélyi Gazdasági Egyesület vezetése alatt Kolozsvárt máj. 23-án megtartott, a szőlőmivelés által legközvetlenebbül érdekelt három erdélyrészi vármegyére, névszerint Alsó-Fehér, Nagy-Küküllő és Kis-Küküllő vármegyékre, nézve szélesebb keretű intézkedéseket tett. Kiküldött ugyanis számos szakközeget a nevezett három vármegyébe a végett, hogy járják be amaz összes községek határait, a melyekben szőlőmivelés van s állapítsák meg, hogy vannak-e még oly filloxeravészmentes szőlőcsoportok, a melyeket, ha a filloxera jelentkezni fog, az irtási eljárással fenntartani lehetséges és érdemes; továbbá jelöljék meg községről-községre, hogy a szőlők — talajuk minőségét s az összes viszonyokat figyelembe véve — a szénkénnel való fentartásra alkalmasak-e, vagy pedig inkább a filloxerának ellenálló amerikai alanyfajtákon készült oltványokkal való megújítás ajánlható-e? A miniszter egyszersmind kilátásba helyezte a bejárás eredményéhez képest a szénkénnel való gyéritési eljárásra utalandó vidékeken szénkéneg-raktárak felállítását, mind a szénkénnel, mind a szőlőoltványokkal való védekezés alkalmazásával könnyítések nyújtását s végül mind a két védekezési mód alapján berendezendő mintatelepek létesítését.

— **Figyelmeztetés.** A mennyiben még el nem késtünk volna, tisztelettel figyelmeztetjük a gazdaközönséget, hogy — különösen ideai termésü — *vetőmagját előzetes csiráztatási kísérlet nélkül ne vesse el.* Több helyről vett értesítés szerint az ideai magvak általában (különösen a rozs) igen gyengén

csiráznak s ép ezért az ily kísérletek nagy károktól óvhatnak meg mindnyájunkat. A csiráztatás állandóan nedves itatós papiron (vizbe tett magvak nem csiráznak) és meleg helyen legczélszerűbben eszközölhető. *Az E. G. E. elnöksége.*

— **Lóhermagtermesztő gazdák figyelmébe.** Tekintettel a lóhermag-árak ezidőszerint remélhető kedvező alakulására és az arankamentesített mag jóval előnyösebb értékesítésére, felhívjuk gazdáink figyelmét az »Erdélyi Gazdasági Egylet« **heremagtisztító intézetére**, mely a tisztítást, arankamentesítést és plombozást a legnagyobb pontossággal és jutányosan eszközli. Bejelentéseket elfogad és minden felvilágosítással készséggel szolgál: az erdélyi gazdasági egylet *titkári hivatala*, Kolozsvárt, Belközép-u. 11. sz.

— **Komlótermelők figyelmébe!** A hazai komlótermelés fellendülése érdekében egy fontos lépés történt azzal, hogy a m. kir. földművelésügyi minister ur hathatós támogatásával az erdélyi komlótermelők legutóbb Segesváron egy szövetkezetet alakítottak, mely — eme, az erdélyi viszonyok közt mindinkább nagyobb jelentőséggel bíró terménynek előnyösebb és biztosabb piacz teremtését tüzte feladatául. Eme üdvös célú követő szövetkezet sikeresen azonban csak úgy felelhet meg feladatának, ha abba lehetőleg valamennyi termelő belép. Erre való tekintettel felkéri az ujonnan alakult szövetkezet igazgatósága mindazokat a komlótermelőket, a kik még eddig a szövetkezetbe be nem léptek vagy, arra tévedésből felhívást nem kaptak, hogy belépésüket nevezett szövetkezet igazgatóságához esetleg az alispánhoz Segesvárra mielőbb bejelentsék. Megjegyzendő, hogy az új szövetkezet az első komló-vásárt f. évi szeptember hó 30-án Segesváron fogja megtartani. Az igazgatóság a szövetkezet alapszabályait és üzleti szabályait mindazon komlótermelőknél megküldi, a kik az iránt hozzá fordulnak.

— **A gazdaközönség figyelmébe!** Az »*Erdélyi Gazdasági Egylet*« abból a célból, hogy a birtokosoknak alkalmuk legyen *kísérlet céljából különféle műtrágyákat kisebb mennyiségben* is (1 q-tól kezdve) olcsó áron beszerezni, a »*zalathnai kénkovandó ipar r. t.*« *vegyelemezett műtrágyáiból* Kolozsvárt kisebb raktárt állított fel. Jelenleg raktáron van:

Prima szuperfoszfát 16⁰/₀-os.

» » 17 »

» » 18 »

Káli szuperfoszfát ph. 10⁰/₀; K. 11⁰/₀.

Thomas salak.

Felhívjuk birtokosaink figyelmét e közczélú intézményünkre s kérjük megrendeléseiknél annak igénybevételét.

Az »*Erdélyi Gazdasági Egylet*« *Titkári hivatala Kolozsvárt.*

— **Értesítés** a kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézetbe való fölvételről. A gazdasági tanintézet 1897—8-ik tanévére a beiratások október hó 1—8 napjai alatt tartatnak. Rendes hallgatókul fölvételnek azok, a kik legalább 6 gimnáziumi vagy reálosztályt, vagy kereskedelmi akademiát (felsőbb kereskedelmi iskolát az ott szokásos érettségivel) végeztek, vagy a polgári iskola 6 osztályát általános »jó« osztályzattal végezték. Vendég hallgatókul egyes tantárgyak hallgatására fölvételnek más főiskolák hallgatói vagy nagykoru férfiak. Fölvételi kellékek a rendes hallgatóknál: 1. Az iskolai előképzettség kimutatása a bizonyítvánnyal. 2. Szülői vagy gyámi beleegyezés, hogy a fölveendő az ő engedelmükkel jelentkezik és itt tanulási ideje alatt a szükségességekkel ellátják. 3. Himlő ellen való beoltási bizonyítvány. 4. Orvosi bizonyítvány ép egészséges testalkatról. 5. A díjak befizetése és pedig: félévi tandíj 10 frt, biztosíték 5 frt, olvasóterem 2 frt, segélyegylet 1 frt, kerti kézi eszközökre (az 1. évben) 4 frt. Október hó 20—30-áig való belépésre különös okok esetén csak a földművelésügyi miniszter adhat engedélyt külön folyamodásra. November 1-én tul nincs fölvétel. A kik érettségit tettek és valamely jól kezelt nagyobb birtokban egy évi gyakorlaton voltak, az első év alól való fölmentésért folyamodhatnak a földm. miniszterhez. Ezen és minden más a fölvételre vonatkozó kérvényt a tanév megkezdése előtt kell az igazgatóság-

hoz beadni. Az intézeti konviktusban levő állami alapítványi és a fizető helyek már be vannak töltve s a jelentkezőknek szállásról és élelmezésről maguknak kell gondoskodniok. Kolozsvár, 1897. szeptember hó 7-én. A m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága. *Vörös Sándor*, kir. tanácsos, igazgató.

— **Czukortermelés az 1896–97-iki évadban.** A cukortermelés Európában rohamosan emelkedik. Csak a négy év előtti állapotra visszatekintve, körülbelül 10 millió métermázsával több cukrot állítanak ma elő. Európában ma Németország, Ausztria, Franciaország és Oroszország áll elől. A most megjelent cukorstatisztika szerint a világ cukortermelése a következőleg alakult:

	1896/97.	1895/96.	1894/95.	1893/94.
	ezer métermázsákban			
Németországban	18.350	16.370	18.280	13.660
Ausztriában és Magyarországon	9.466	7.811	10.430	8.320
Franciaországban	7.000	6.249	7.450	5.400
Oroszországban	7.250	7.300	5.950	6.500
Belgiumban	2.717	2.200	2.500	2.260
Hollandiában	1.750	1.070	850	720
Svédországban	1.020	794	1.400	1.100
Más európai áll.	700	600	—	—
Összesen Európa	48.253	42.394	46.860	37.960
Nádcukor a tengerent. részen	28.850	29.688	35.814	35.523
Főösszeg	77.103	72.082	82.674	73.483

— **Betöltendő állás.** Magasabb gazd. képzettségű intelligens családos katonamentes gazdatiszt kerestetik, egy előhaladottabb gazdaság vezetésére. Az állás bármikor elfoglalható. Cím az Erd. Gazd. Egylet titkári hivatalánál. (v.)

— **Az „Erdélyi Gazda“ Tárcza Naptára 1898-ra** — (III. évfolyam) — Tokaji László titkár-szerkesztő összeállításában október hó elején megjelenik és az »E. G. E.« tagjainak ingyen küldetik meg. A kis naptárnak — melyben a vásárok, névnapok és sok *közhasznú tudnivalón* kívül még egy néhány *gyakorlati szakközlemény* is van — ára *tíz krajczár*. 15 kr.

levélbélyeg beküldése ellenében bérmentve küldi: az »Erdélyi Gazda« kiadóhivatala, Kolozsvártt, (Belközép-u. 11. sz.)

— **Gergely Ferencz** úr hirdetésében a következő változások történtek: Kékkő 32 frt helyett 30 frt. Keserűső 8 helyett 7 frt Petroleum amerikai 18 frt; brassói 14 frt lesz jövőre.

MINISTERI INTÉZKEDÉSEK.

Allategészségügyi intézkedés az E. G. E. felterjesztésére. 52,303. III—1. szám. Mult hó 21-én 1362. II. 84. sz. alatt kelt felterjesztését, a melyben flygelmemet hazánk különösen falusi községeiben tapasztalható azon körülményre hívta fel, mely szerint a sertés-ólak a telkeknek közvetlen a közútak melletti részén lévén építve, az azokból kikerülő hulladékok és trágyalé az úttestet megfertőztetik s az állati betegségek terjedése elleni védekezést a legnagyobb mértékben megnehezítik, — köszönettel tudomásul véve, értesitem az együletet, hogy mivel a baj törvényesen csak a törvényhatóságok és r. t. városok építkezési szabályrendeletei útján orvosolható, a belügyminiszter urat ez irányban sürgős intézkedés tételére kértem fel.

Kelt Budapesten, 1897. évi szeptember 15.

Darányi.

1897. augusztus havi állat és állati nyerstermény-forgalmunk Romániával, Szerbiával és Bulgáriával.

Behozatalunk Romániából a határszéli belépő állomásokon:

908 drb	ökör.
140 »	tehén.
84 »	fiatal marha
73 »	borju (1 éves korig).
7614 »	juh és kecske.
382 »	bárány és gödölye.
47 »	ló.
13 »	csikó.
4 »	öszvér, számár.
606 kg.	szarvasmarhabőr.
18371 »	juh- és kecskebőr.
34305 »	bárány-, gödölyebőr.
13 »	nyershús.

54088 »	turó.
16753 »	vaj.
7945 »	tehén-, nyul- és kecskeszőr.
6521 »	betek, hólyagok.
1700 »	szarv, pata, köröm.
127328 »	gyapju.

Behozatalunk Szerbiából:

2059 drb.	juh, kecske.
1516 »	malacz.
7887 »	nyershús.

Behozatalunk Bulgáriából:

64235 drb	juh és kecske.
259709 drb.	bárány és gödölye.

Kivitelünk Romániába:

4 drb.	ökör.
1 »	tehén.
36 »	borju (1 éves korig)
2 »	malacz.
165 »	ló.
1 »	csikó.
33923 kg.	szarvasmarhabőr.
694 »	borjubőr.
16238 »	juh-, kecskebőr.
838 »	vadbőr.
44 »	lőszőr

300 kg.	tehén-, nyul- és kecskeszőr.
35 »	belek, hólyagok.
500 »	gyapju.

Kivitelünk Szerbiába:

590 drb.	szarvasmarha.
834 kg.	rongy.

Kivitelünk Bulgáriába:

179938 kg	szarvasmarhabőr
5000 »	gyapju.

Erdélyrészi vásárok jegyzéke 1897. október 1—31-ig.

(NB. Ha valamely vásár ünnep- vagy vasárnapra esik, akkor a rákövetkező hétköznapon lesz megtartva. A napok a kirakó vásárok napját mutatják, a mely nap előtti 2—3 hétköznapon vannak a marhavásárok.)

1. Nagy-Sajó.	15. Dicső-Szt.-Márton, Parajd, Szinyé, Tasnád.
2. Oláh-Láposbánya.	16. Csik-Karczfalva, Halmágy, N.-Enyed, N.-Ida, N.-Ilonda.
3. Alsó-Jára.	18. Ujgyház.
4. Borsa, Kaál, Kőröspatak, Maros-Ludas, Nagy-Sink, Szászváros, Székely-Udvarhely.	20. Várhely.
6. Gerend, Törösvár.	21. Bonczhida, Brassó, Gyéres.
7. Szabéd, Szelistye.	23. Szász-Régen.
8. Zabola.	25. Ó-Sinka, Soósmező, Szilágy-Csch.
9. Czege.	26. Búza, Erked, Hadad, Magyar-Igen, Szamos-Ujvár, Szász-Csőr.
10. Alparét, Bánykút, Csik-Szt.-Domokos, Felső-Szálláspatak, Kóhalom, Maros-Ilye, Toroczkó, Zsibó	27. Homoród-Oklánd, Sz.-László.
11. A.-Árpás, Bürkös, Csáki-Gorbó.	28. Erdő-Szt.-György, Jakabfalva, K.-Vásárhely, Monora.
12. Kraszna.	29. Papolcz.
13. Mikeszásza, Petrozsény, S.-Szt.-György	30. B.-Prund, Déva, Ó-Radna.
	31. Gyergyó-Alfalu, Mező-Bánd, Szász-Nádas.

Kiadó-tulajdonos: az „ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET.”

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.

Az
Egeresi műtrágyagyár

KRAMER J. ajánlja kellően száraz és könnyen szórható
műtrágyáit, nevezetesen

magasszázaléku Csontliszt-Superphosphátot,

Párolt csontlisztet Trágyagypszet sat.

a legjutányosabb árakban.

Fölvilágosításokkal, árszabással és ismertető füzetekkel
készséggel szolgál

a központi iroda : **BUDAPEST, V. Dorottya-utca 9.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj
WOLF SOMA

mag-, gabona-, honi és külföldi termény ügynöksége

BUDAPEST (gabona-csarnok).

T. cz.

Bátorkodom magügynökségi vállalatomra nagybecsű figyelmét fölhívni.
Vállalatom egyedüli és első, különösen a magszakmában, nagymérvű
összeköttetései vannak egy belföldön, mint az egész külföldön, teljes
soliditás és legtisztességesebb eljárás az elvem és meg va-
gyok győződve, hogy az összes termények úgy eladása, mint bevásárlása
terén elért eredménnyel t. cz. teljes megelégedését nyerendem el.

Főczélom, nagy összeköttetései révén az igen tisztelt gazdaközönség termé-
nyeinek az eddiginél nagyobb piacot nyitni és előnyöket biztosítani

Közvetitem **lóhere-, luczerna-** és minden egyéb gazdasági mag,
gabonafélék, továbbá az összes honi termények legmagasabb áron
történő eladását, továbbá fent nevezett cikkekéből úgy zsákokbani szük-
séglet első forrásból legjutányosb áron való beszerzését és tisztelet-
teljesen kérek az eladásra kerülő cikkekéből nagyobb mintákat a
mennyiség és ár ismertetésével.

Magamat nagybecsű pártfogásába ajánlva vagyok

alázatos szolgálja

Baromfi eladás.

3 törzs Plymetroks tiszta taju tenyésztésből,

1 törzs (1 kakas 2 tojó) ára 6 frt — továbbá

brahma és langshan keresztezésből,

1 törzs (1 kakas 2 tojó) ára 6 frt,

Bojáki Imre kolozsmonostori lakosnál

(Fő-utca 7. sz.) kapható.

Háztól elvive vagy a szállítási költségeket fel-
számítva, utánvétel mellett. (1—IX.)

Alapított 1883.

(12—XII.)

Telephon 104.

Giró-számla az osztrák-magyar banknál

ASZFALT- és CEMENT-IPARVÁLLALAT

POLLÁK SAMU Kolozsvár,

Kőfalsori Szappan-utca 4. szám., saját ház.

Elvállal: nedves lakások, pinczehelyiségek stb. gyökeres szárazzá tételét új építkezéseknél az alapfalaknak aszfalttréteggeli bevonását. Továbbá: kapubejáratok, folyósók, terrasseok stb.-nek a legjobb minőségű természetes aszalttal való burkolását.

Állandóan készít: sima cement- és mozaik-lapokat, cs. és kir. szab. hornyolt cement-fedél lapokat, legújabb díszes terrakott miniatúrájű sajtolt cementlapokat; továbbá Zissler rendszerű szabadalmazott sodrony-betétű betonesőveket csatornázás és áttereszekhez, nemkülönböztetve szabadalmazott, teljesen tűzbiztos gypszablakát, beton-fedlapok, lábazati lemezek, lépcsőfokok és jászlakat stb. stb.

Ajánlkozik járdák, szökőkutak, csatornázások és más betonirozások, valamint granitto-terazó készítésére.

Raktáron tart: tűzmentes aszfalt-tetőpép, aszfalt elszigetelő-lemez, szines aszfaltmáz, carbolineum és mikotánatont (gombairtásra). Portland- és román-cementet vagonszámra és mázsánsként.

Elfogad megrendeléseket: aszfalt-tetőgép és cement-befedések, Mettlach, lapok, díszes falburkolatok, cs. és kir. szab. saját módszerű aszfalt-parquette-árávalamint minden e szakba tartozó munkálatokra.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

Cs. és kir. udvari szállítók. — Alapított 1869-ben.

Mestitz Mihály és Fiai

butor- és építészeti asztalos munkák gyára, kárpitos és díszítő műhelye.
**RAKTÁRAK: Kolozsvárott; Belmonostor-utca 5. — M.-Vásárhelyen: N.-Szt.-
Király és Szt.-György-utca sarkán.**

Összes gyártmányaink **árait annyira leszállítottuk**, hogy e tekintetben bárkivel is versenyezhetünk. Butorból **folyton nagy készlet! Butorkelmék dús választékban! Teljes lakberendezéseket, javításokat, régi butorok átalakítását.** stb. pontosan és jutányosan teljesítünk.

A n. é. közönség pártfogását kéri

Mestitz Mihály és Fiai.

Van szerencsénk tudatni a n. é. közönséggel, hogy üzletünket tetemesen megnagyobbítottuk és a technika legezészerűbb **gépeivel** szereltük fel, minélfogva a már 40 év óta fennálló és jó hírnek örvendő üzletünkbe megrendelt **könyvkötői munkákat** feltűnő csinnal, tartósan, gyorsan, a lehető jutányos áron készítjük.

(12—XII)

Hantz György és fia

m. kir. tud. egyetemi könyvkötők

Kolozsvárt, Minorita-utca 5. szám.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SIEMENS ÉS HALSKE

BUDAPEST, VIII., Kerepesi-út 9/a szám.

Villamos világítási és erőátviteli berendezések ki-
vitele, városok, bányák, gyárak és magánosok részére
Villamos vasutak. — Bánya vasutak.

Egyenáramú — váltakozóáramú — és forgóáramú gé-
pek, motorok, vezetéki-anyag, kábelek, ivlámpák, izzólámpák.

Távirdai, telefon, mérő-készülékek.

Vasuti biztonsági (block) berendezések.

Jelzési berendezések.

Vizmérők.

(12 XI.)

Világító testek (Csillárok)

A szabad. Obaoh féle száraz elemek kizárólagos gyártása.

AZ „ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET“

könyvkiadó-vállalatában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

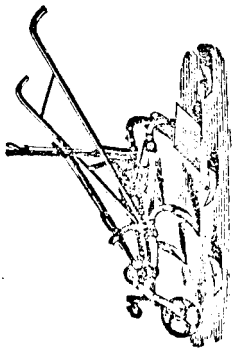
1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók.“ 30 kr. —
2. Rottler József, „A kaszálók és legelők ápolása.“ 25 kr. —
3. Virágh Elek, „A kispáza, mint sertéshizláló.“ 25 kr. —
4. Tormay Béla, „A borjúk fölneveléséről.“ 25 kr. —
5. Herényi Gothárd Sándor, „A takarmányrépa.“ 25 kr. —
6. Hauer Géza, „A fejős tehénről.“ 30 kr. —
7. Hensch Árpád, „A szántásvetésről.“ 25 kr. —
8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben.“ 25 kr. —
9. Domokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ 50 kr. —
10. Ruisz Gyula, „A kukorica műveléséről.“ 25 kr. —
11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdaság érdeklő káros és hasznos állatairól.“ 25 kr. —
12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“ 40 kr. —
13. Gáspár József, „Baromfityésztés.“ 35 kr. —
14. Cserhádi Sándor, „A csalamádé termesztése, bevermélése és etetése.“ 25 kr. —
15. Csájlík István, „Csikónevelés.“ 25 kr. —
16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztésről.“ 35 kr. —
17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35 kr. —
18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.“ 35 kr. —
19. Herényi Gothárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a psombolyai kaszálóra.“ 25 kr. —
20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.“ 45 kr. —
21. Marc Ferenc, „A kosárfűz termelése.“ 25 kr. —
22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása.“ 50 kr. —
23. Grasselli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról.“ 25 kr. —
24. L'Huillier István, „Konyhakerti magvak termelése.“ 50 kr. —
25. Réti János, „A komló termeléséről.“ 25 kr. —
26. Gáspár József, „A méhtenyésztésről.“ 30 kr. —
27. Péter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei.“ 50 kr. —
28. Nemes István, „Talajjavítás lecsapolással.“ 50 kr. —
29. Réti János, „A legjobb takarmány fűvekről.“ 25 kr. —
30. Nemes István, „Az önlözés.“ 50 kr. —
31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szülészet köréből.“ 50 kr. —
32. Szűcs Mihály, „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése.“ 50 kr.

Mind a harminczkét füzet ára együtt megrendelve csak
6 frt 40 kr.

Megrendelés és pénz „az erdélyi gazdasági egyesület pénztára, Kolozsvár“
czim alatt küldendő.

Az pénz beküldésével megrendeltek bérmentve tétetnek postára.

Utánvétellel esupán 5 frt értékű megrendelést küldünk.

Az első sorvetőket Magyarországon

KÜHNÉ E.

Iegrébb gazdasági gépgyára készítő
(1856.) MOSONBAN. (1856.)

A jelen évadra ajánlja művelő eszközeit, lókapait, töltőgépet, répagyomlálót.

Új! „Columbia“ cultivator!

D. M. Osborne és Tsa hirneves fűkaszálóit, arató- és kéveköto-gépeit. A szombat-helyi versenyen első-díjjal kitüntetve.

Heureka, Hollingsworth és Kedvenc szénagereblyéket, szénagereblyéket legjobb kivitelben.

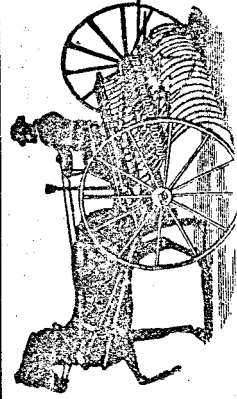
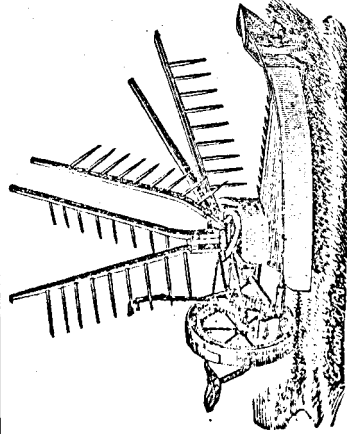
Kézicséplők, 2-4 lóerejű járgány cséplő-készletek.

Rosták, konkolyozók,
czirókcséplők, Hungária
és Mosoni Drill sorvető-
gépek stb.

FŐRAKTÁR:

BUDAPESTEN,

VI., Váci-körút 57a.

Legjobb peronospora elleni

PERMETEZŐ-GÉPEK

és

KÉZI VETŐGÉPEK

beszerezhetők,

valamint bármely **kis és nagy gazdasági gép**
megrendelhető:

az „Erdélyi Gazd. Egylet“ titkári hivatalánál

(Kolozsvár, Belközép-u. II sz., I. em.)

Fonott szabályozható csikó-, ló-, te-
hén-, borju- és bika-kötőfékek, tö-
mitett **ökör szájkosarak** és minden
néven nevezendő gazdasági és egyéb
kötélárúk, legjobb minőségű **I-ső oszt-**
tályu kenderből készítve, lehető leg-
jutányosabb árban kapható

UJ. LUFT KÁROLY-nál

kender kikészítő és kötél-ipartelep

 Uj-Verbászon.

GERGELY FERENCZ

gazdasági kellékek legnagyobb raktára,
Kolozsvárt, főtér 21. sz., saját ház.

Ajánl a n. é. közönség részére:

Azurin Peronospora ellen	1 kiló	1'60
Creolin Pearson-féle	1 kiló	1'85
Carbolsav vegytiszta fehér, jegeczes	1 kiló	2 —
nyers, 30% hordó számra	100 kiló	15 —
Carbólnoum legjobb faj, hordó számra	100 kiló	15 —
Carbolsavas mész piros	100 kiló	15 —
Chlormész 100 fokos	100 kiló	20 —
Csodasó (Sal Glauberi)	100 kiló	8 —
Gépolaj pugliai, hordó számra	100 kiló	44 —
amerikai, " "	100 kiló	20 —
Hernyóenyv Hitz-félc	1 kiló	—40
Higanykenőcs	1 kiló	2 —
Kénkövirág	100 kiló	18 —
Kékkő I	100 kiló	32 —
Keserűső hordó számra	100 kiló	8 —
Kocsikenőcs, sárga vagy fekete	100 kiló	8 —
Kátrány, fekete, hordó számra	100 kiló	5 —
Maró szóda (Aetznatron) 100 fokos	100 kiló	20 —
Naphtalin	1 kiló	—40
Oltóviasz, saját gyártmányu	1 kiló	1 —
" Katona-féle kecskeméti	1 doboz	—50
Patkánymérég	1 rud	—50
Petroleum amerikai, hordó számra	100 kiló	20 —
brassói I, hordó számra	100 kiló	16 —
Portland cement, hordó számra	100 kiló	3'50
Román cement (Hydraul mész)	100 kiló	2 —
Repczeolaj tisztított, hordó számra	100 kiló	36 —
Salicylsav jegeczes	1 kiló	5 —
Tejoltó-kivonat, Maager-féle	1 üveg	1'20
Vaselin, sárga	1 kiló	1 —
" fehér	1 kiló	1'40

Olajba tört festékek, lakkok, firneiss

f ő r a k t á r a .

(12—XII.)

Legkeresettebb fűszerkereskedés.

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Köhögésnél, rekedtségnél, elnyálkásodásnál, a torok és légzési szervek zavarainál minden oly biztos gyógyhatású szer, mint

Egger

díjuttalmazott

melipasztilliái.

Kaphatók

50 kros és forintos dobozokban

a világ összes gyógyszerárában.

Próbadohoz 25 kr.

Főraktár:

EGGER-féle gyógyszerár

a „Nádor“-hoz

BUDAPESTEN,

Váczi-körút 17.

(12—XI.)

Biztos út az
egészséghez!

A GYOMOR

rendetlen működése esaknem minden belső bajnak kúrforrása, elismert szaktekintélyek ez esetben

Egger

Szodapasztilliáit

ajánlják.

Kaphatók

30 kros dobozokban

minden gyógyszerárában.

Főraktár:

BUDAPESTEN,

Váczi-körút 17.

EGGER-féle gyógyszerár

a „Nádor“-hoz,

HARANGÖNTŐDE.

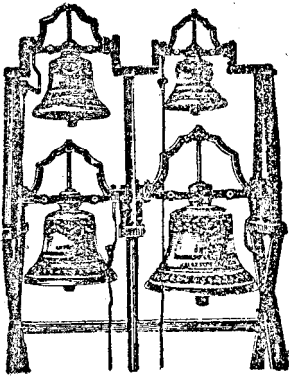
Alapított 1770-ben.

Andrásovszky Efraim

(Az 1885-iki budapesti orsz. kiáll. jury tag.)

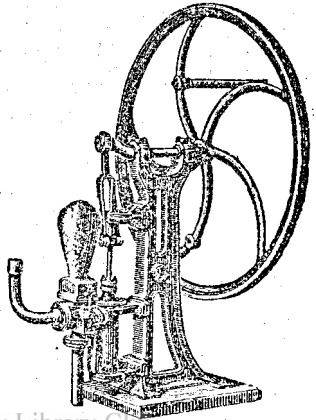
Több kiállításon első díjat nyert.

Kolozsvárt, kül- és belmagyar-utca sarkán, saját házában.

Ajánlja az erdélyi részekben legnagyobb harangöntődjét, harangcsoportok zenésileg felállítását, kerti és utczi szivattyúk, tüzfecskendők, gőz- és vízvezetési szerelvények készítését.

Csatornázási vállalat.

(12—XII.)
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Izay Árpád

Gámentzy János utóda

K O L O Z S V Á R T.

* * *

A legnagyobb

angol és francia női ruha szövetek
és díszek raktára.

* * *

Párizsi és lyoni selymek
erdélyrészi legnagyobb raktára.

* * *

Vidékre minták bérmentve.

(12—XII.)

S
z
a
b
o
t
t
á
r
a
k

A
l
a
p
í
t
t
a
t
o
t
t
1
8
7
1.

SZENES KÁROLY

deszka- és épületfa-raktára Kolozsvártt.

Van szerencsém a t. cz. építész urak és építő-közönségnek, különösen **birtokos, bérlő és gazda uraknak** a Kolozsvárt, fapiaczsor kül-farkasutcza 2. sz. a. levő, a mai kor követelményeinek teljesen megfelelő és dúsan felszerelt

deszka-, épületfa- és építkezési-anyag raktárt

becses figyelmökbe ajánlani.

Fatelepemen mindennemű, asztalos és ácsoknak szükséges száraz, kemény és puhafa, sasfa, lécz, zsendely, kátrányos papiros nagy választékban kapható és ezeknek nagybani jutányos beszerzése azon kellemes helyzetbe hez, mindent a legolcsóbb árak mellett tisztelt vevőim rendelkezésére bocsájtani.

Az itt felsorolt cikkekken kívül bármilyen egyéb építkezési anyagok is első forrásból, a lehető legrövidebb idő alatt általam jutányosan beszerezhetők.

Czégemnek a helybeli piacon évek hosszú során át kiküzdött jó hírneve kezkesedik minden kisebb és nagyobb rendelés pontos és lelkiismeretes eszköz-léséről.

Tisztelettel

(12—XII.)

Szenes Károly.

POLCZ ALBERT

Kolozsvárt, városház.

(12—XII.)

Papirkereskedése

az erdélyi részek legnagyobb papirkereskedése, **raktára a continens előkelőbb gyárainak**, nyomdák, ismét eladók és testületek különös kedvezményben részesülnek, a hazai papirgyárak termékei olcsóbban szerezhetők meg, mint a fővárosban.

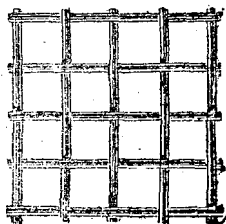
Műnyomdája

négy gyorsajtóval és teljesen új betűkkel felszerelve elvállal minden e szakmába való megbízást és különösen a diszebb munkák kiállítását. mik ez ideig csak a fővárosban voltak elkészíthetők, sokkal jutányosabb árral teljesíti.

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövét-fonat és szitaárny gyára KOLOZSVÁRT,

Kül-Torda-utca 9. szám.

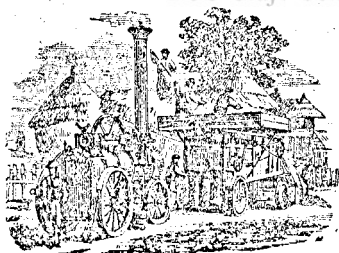
Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sirhelyek stb. bekerítéséhez való **gépfonatait**; májorsági udvarok **fonattal való bevonását**; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamara ablakok **rostélyzatot**; **áthányó rosták** szén, koks, kavics, válogatásához; **szikra fogók** gépekhez. Zöldre festett légy szövét, szelelő és **lóher-rosták**. **Backer-féle rosták** és egyébféle használatra **vas-, réz- és czin-szövetek**, **Kruppa-sodrony szegélyzetek** különféle mintákban, fakeretbe foglalt **rosták és sziták**, ruganyos **ágybetétek** (matrác) **sodronylábtörlők**.

Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.

A nagyérdemű helyi és vidéki közönség becses pártfogását kérve teljes tisztelettel:

LÉBER GYULA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GRAEPEL HUGÓ

gép- és rostalemezgyár, malomépitészet

(12—XII.) BUDAPESTEN,

V. ker., külső váczí-út 46. sz.

Marshall Sons & Co. Lmtd

angolországi gépgyár vezérigőnöke ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marshall-féle

gőzmozgonyokat és gőzcseplőgépeket,

szabadalmazott kombinált gabona- és lóhercseplőgépeket

szabadalmazott **gabonacseplőgépeket** kombinálva kukorica-morzsolóval, **GIBÁS-féle** szabad. kazalozókészüléket (golyát), — **HARRISON-féle** „Albion” örlőgépeket.

Malomépitészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas- és vāmörlőmalmok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Az erdélyi részek legnagyobb gazdasági gépraktára

Hirschfeld Károly

vas- és szerszám kereskedőnél

Kolozsvártt,
a vashid
előtt.

Hofherr és Schrantz

gazdasági gépgyárának

képviselősége és bizományi raktára.

Nagy raktár: Répa- és szecs kavágók, kukoricza-
morzsolók, Rosták, Pernolendt és Mayer rendszerű
Trieurók, darálók, cséplőgépek, széna- és takar-
mánygyűjtők, aczél-rajok, két- és három barázdás
ugy, Perge^é-ekékben, hajlékony- és láncz-boronák-
ban stb. stb., ugy mindennemű gazdasági gépek-
ben és eszközökben olesó árak mellett.

Állandó géпкиállítás.

Előnyös fizetési feltételek.

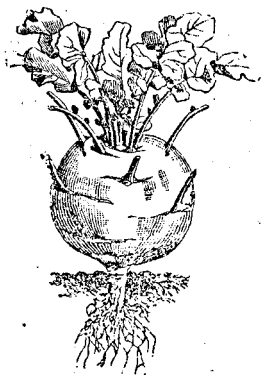
Nagy raktár mindennemű vasárúk, szerszámok és építke-
zési anyagokban, továbbá angol gép- és varrószijjak gumitömlők, lemezek és zsinorokban ugy a géphez tartozó egyéb
technikai czikkelben.

Hodmezővásárhelyi Tetőcserép raktár nagyban és
kicsinyben minden versenyt kizáró áron.

Terjedelmes képes árjegyzékek és részletes leírások ingyen és bérmentve
Megrendelések és megkeresések

Hirschfeld Károly
gépraktárához

Kolozsvárra intézendők.

Legjobb
gazdasági-, vetemény-
és
virágmagvak kaphatók.

Tauffer Ferencz utódánál

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 6.

Telefon: 201. sz.

Nagy raktár **gazdasági gépekből** D. M. Osborne & Co.-féle **kaszáló** és **aratógépek**, továbbá **kerékpárok, villanyos csengők** és összes részei **gabona zsákok** stb. stb.

(12—XII.)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

részvénytársaság. (Főtér 7. sz., saját ház.)

1.200,000 korona teljesen befizetett alaptőkével.

(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régibb pénzintézetek egyesüléséből és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár hozzájárulásával).

(12—XII)

A társaság üzletkörét képezi:

A) Pénzneknek kamatozás végett való elfogadása:

1. betéti könyvekre,
2. pénztárjegyekre,
3. folyó számlára.

B) Zálogkölcsönök adása és vétele értékpapírokra-, arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.

C) Váltók, utalványok és egyéb jelzálogilag, vagy más módon biztosított javadalmak és jövedelmekre; követelések leszámítolása és visszaleszámítolása.

D) Értékpapírok, arany- és ezüstpénzek vásárlása és eladása saját és állás, v. a behajtásnak az állam, illetőlegén róvásra. Pénzváltói üzletek ve hatóság által való biztosítása mellett.

E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fedezet mellett.

F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való részvétel

G) Kölcsönök adása:

- a) telekkönyvezett ingatlanokra;
- b) törvényhozási, kormányi, illetve hatósági jóváhagyás mellett lekötött országos, törvényhatósági v. községi javadalmak és jövedelmekre;

c) közhasznú művek v. munkálatok keresztülvitelére, törvény által biztosított elsőbbségi jog v. állam-jövedelmek behajtásának az állam, illetőlegén róvásra. Pénzváltói üzletek ve hatóság által való biztosítása mellett.

Kolozsvárt, 1896.

AZ IGAZGATÓSÁG.

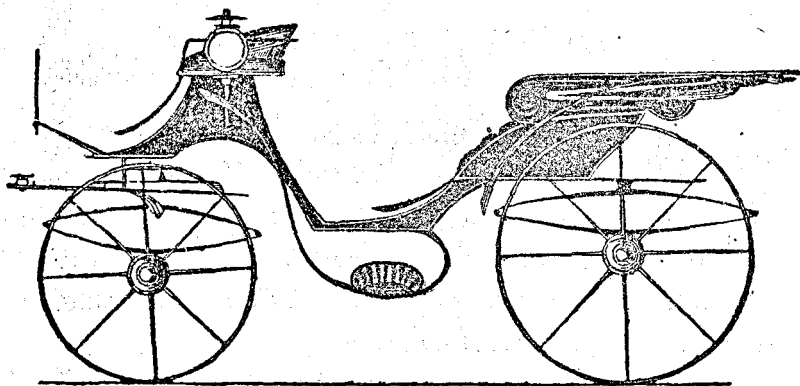
A berlini iparkiadállítás
arany kereszt-érem és oklevéllel
kiöntetve 1895.

(12—XII.)

Az ezredéves orsz. kiállításon
díszoklevél és éremmel lett ki-
öntetve jó munkáért.

Udvari András (kocsi-készítő)

Kolozsvárt, Belhid-utcza 25. sz.

I. cz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Van szerencsém becses figyelmét szilárd készítményű új kocsijaimra felhívni.

Raktáron mindig nagy választékot tartok.

A legjutányosabban elvállalok minden e szakmába vágó javításokat is a legkisebttől a legnagyobbig és elhatározásom oda irányul, hogy t. vevőim igényeit minden tekintetben kielégíthessem. — Az eddig irántam tanúsított becses pártfogását jövőre is kérve, vagyok

Kiváló tisztelettel

Udvari András,

kocsigyártó.

Adorján János

szobafestő és mázoló

KOLOZSVÁRT.

Van szerencsém a helybeli és vidéki nagyrédmű közönség becses tudomására hozni, hogy üzletemet a kor kívánalmának megfelelőleg, a **legújabb mintákkal** rendeztem be, melynek folytán a legnagyobb igényeknek is képes vagyok megfelelni, elvállalok: **szoba, templom, ajtó és ablak festéseket.**

Vidéki megrendeléseket is pontos és jutányos árért elvállalok.

Lakás: Nagy-uteza 16. szám, saját ház.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

(12—XII.)

ADORJÁN JÁNOS,
szobafestő.